School Leadership

বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব

TESS India

Orientation: the secondary school leader as enabler

পৰিচয় কৰোৱা ঃ শিক্ষাদানকাৰী হিচাপে মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব

Teacher Education through School-based Support in India
www.TESS-India.edu.in

অনুবাদ আৰু অভিযোজন ঃ ৰাজ্যিক শিক্ষা গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, অসম

http://creativecommons.org/licenses/

The Open University

UKaid from the British people

এই স্কুল লিডাৰশ্বিপ অ' ই আৰ (মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদ) হৈছে Tess Indiaৰ চল্লিটা গোটৰ অন্যতম, যাৰদ্বাৰা বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান শিক্ষকসকলে নিজৰ বুজাশক্তি আৰু দক্ষতাৰ বিকাশ ঘটাই শিক্ষণ আৰু শিকনৰো উন্নতি কৰিব পাৰে। এই গোটটোত অনুশীলন অতি প্ৰয়োজনীয় আৰু কৰ্মীবৃন্দ শিক্ষাৰ্থী তথা অন্যান্য সকলেও ইয়াত সহযোগ কৰিব। এইবোৰ ফলপ্ৰসু বিদ্যালয়ৰ সন্দৰ্ভত কৰা গৱেষণা আৰু পাঠ্যক্ৰমিক অধ্যয়নৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।

নিৰ্দিষ্ট গোট অধ্যয়নৰ কোনো নিৰ্দেশনা নাই যদিও স্কুল লিডাৰশ্বিপে গোটেই বিষয়টো অধ্যয়ন তথা শিক্ষণ-শিকণৰ উপযুক্ত কাৰ্যব্যৱস্থাৰ যোগান ধৰে। আপোনালোকে গোটটো অধ্যয়নৰ বাবে বিশেষ বিষয়বস্তুৰ সহায় ল'ব পাৰে। নেচনেল কলেজ অৱ স্কুল লিডাৰশ্বিপৰ পাঠ্যক্ৰমিক পৰিকাঠামোৰ সৈতে সংঘবদ্ধ এই গোটটোৰ মূল দিশ হ'ল ঃ স্কুল লিডাৰশ্বিপত ইয়াৰ প্ৰভাৱ (ক) নিজা নিয়ন্ত্ৰণ আৰু বিকাশ, (খ) শিক্ষণ-শিকন পদ্ধতিৰ পৰিৱৰ্তন, (গ) অংশীদাৰিত্ব বৃদ্ধি। বাকীবোৰে কোনো বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ নকৰাকৈ নতুনত্বৰ সন্ধান কৰে।

এই গোটটো প্ৰধান শিক্ষকসকলে নিজা অধ্যয়ন অথবা শিক্ষণ আঁচনিৰ অংশ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে। শিক্ষণ আঁচনিৰ অংশ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে। আনহাতে তেওঁলোকে ব্যক্তিগত শিক্ষণ দিনলিপিৰ ব্যৱস্থা কৰি তাৰপৰা হোৱা অভিজ্ঞতা আনৰ সৈতে ভাগ বতৰা কৰি লাভান্বিত কৰিব পাৰে। ইয়াত ব্যৱহৃত স্কুল লিডাৰ বাক্যাংশই প্ৰধান শিক্ষক, অধ্যক্ষ, সহকাৰী শিক্ষক অথবা বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব বহনকাৰীৰ দৰে দায়বদ্ধ ব্যক্তিক বুজাইছে।

ভিডিঅ' সম্পদ *Video resources*

The Tess Indiaৰ স্কুল লিডাৰশ্বিপে ভাৰতীয় বিদ্যালয়ৰ প্ৰধানসকলৰ বাৰ্তালাপৰ ভিডিঅ' কৰি সেইবোৰ বিদ্যালয়ৰ শিক্ষণ আৰু শিকণৰ পৰিৱৰ্তন তথা উন্নতিত অৰিহণা যোগাইছে। এই প্ৰচেষ্টাৰে তেওঁলোকে নিজৰ নিজৰ দক্ষতাৰ প্ৰমাণ কৰিবলৈ উৎসাহিত হ'ব। এইবোৰে শিক্ষকসকলক পাঠ্যপুথিৰ গোটভিত্তিক শিক্ষা প্ৰদানৰ বাবে উদগনি যোগাব, অৱশ্যে এইবোৰ ব্যৱহাৰ কৰাটো অপৰিহাৰ্য নহয়।

Tess Indiaৰ ৱেবচাইট http://www.tess-india.edu.inৰ পৰা ডাউনলোড কৰি অথবা অনলাইনতে এই ভিডিঅ'সমূহ প্ৰত্যক্ষ কৰিব পাৰি। নতুবা চিডি আৰু মেম'ৰী কাৰ্ডটো ভিডিঅ'সমূহ লৈ চাব পাৰি।

Tess India প্ৰকল্পৰ বিষয়ে

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সহযোগিতা বৃদ্ধিৰ বাবে বিদ্যালয়ৰ কৰ্তৃত্বশীল ব্যক্তিৰ সমৰ্থনত মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদ ব্যৱহাৰ কৰি শ্ৰেণীকোঠাত প্ৰাথমিক আৰু উচ্চ শাখাৰ শিক্ষকৰ অনুশীলনৰ অভ্যাসৰ উন্নতি ঘটোৱাটোৱেই Tess Indiaৰ লক্ষ্য।

ভাষা, বিজ্ঞান আৰু গণিতসহ বিদ্যালয়ৰ পাঠ্যপুথিৰ লগতে ৱল্লপ্ত Tess India বিষয়ৰ মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদসমূহ শিক্ষকক যোগান ধৰা হয়। তেওঁলোকে শিক্ষকসকলক এনে কাম কাজৰ সুবিধা প্ৰদান কৰিব যাতে আন শিক্ষকে একেটা বিষয় শিকাওতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে লাভ কৰা জ্ঞান তথা বোধশক্তি তুলনামুলকভাৱে উন্নত হ'ব।

Tess Indiaৰ সকলো মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদ ভাৰতীয় তথা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় লিখকৰ দ্বাৰা সামগ্ৰিকভাৱে লিখা, য'ত ভাৰতীয় পাঠ্যক্ৰম আৰু সূচীপত্ৰ অনলাইনত (http://www.tess-india.edu.in) উপলব্ধ। মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদসমূহ বিভিন্ন পৰ্যায়ত উপলব্ধ আৰু প্ৰত্যেক অংশগ্ৰহণকাৰীৰ বাবে ই উপযুক্ত।

Tess India ইংলেণ্ড চৰকাৰৰ দ্বাৰা ব্যয়সম্বলিত আৰু ইংলেণ্ড মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধীনৰ।

Version 2.0 SL18v1
Assam

Except for third party materials and otherwise stated, this content is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike licence: http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0

TESS-India is led by The Open University UK and funded by UK aid from the UK government

এই গোটটোৰ বিষয়ে (What this unit is about)

ভাৰতবৰ্ষত সাম্প্ৰতিক বছৰত শিক্ষা নীতিৰ বহু পৰিৱৰ্তন পৰিলক্ষিত হৈছে কিন্তু এটা আটাইতকৈ উল্লেখযোগ্য কাৰ্য্যৰ পৰিৱৰ্তন হৈছে বিদ্যালয়সমূহৰ ওপৰত থকা প্ৰত্যাশা। ইয়াৰ লক্ষ্য হ'ল বিদ্যালয়সমূহ বেছি স্বতন্ত্ৰ হোৱা আৰু স্থানীয় সমাজৰ প্ৰতি দায়বদ্ধ হোৱা আৰু বিদ্যালয়ৰ মুৰব্বী (আমি বুলি ক'ম নেতা প্ৰধান) গৰাকীয় তেওঁলোকৰ বিদ্যালয়ৰ শিকন আৰু শিক্ষণৰ গুণগত মানৰ গুৰু দায়িত্ব বহন কৰা (Tyagi-2011)।

TESS India ৰ মুক্ত শৈক্ষিক সমলসমূহৰ লক্ষ্য হ'ল বিদ্যালয়ৰ প্ৰধানসকলক সহায় কৰা, যাতে বিদ্যালয়ত গতিশীল শৈক্ষিক পৰিৱেশৰ সৈতে সক্ৰিয় ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু আন্তঃক্ৰিয়া শিক্ষক তৈয়াৰ কৰা। য'ত এনে ধৰণৰ কাৰ্য্য বিদ্যমান নহয় তাত এনে কাৰ্য্য প্ৰয়োগ কৰাটো এটা প্ৰত্যাহ্বান, যদিও বিদ্যালয়ৰ নেতা হিচাবে নিজৰ বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত সম্পূৰ্ণ কৰ্তৃত্ব ন্যস্ত থাকে। বিদ্যালয়ৰ নেতাৰ একক স্থান হ'ল এগৰাকী সক্ষম ব্যক্তি যিজনে শিক্ষকৰ কাৰ্যসমূহ সম্পূৰ্ণ কৰাত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে। TESS India ৰ মুক্ত শৈক্ষিক সমল সমূহে এই ভূমিকা গ্ৰহণৰ বাবে আপোনাৰ **'আহিলা বাকচ'** (Tool Kit) ৰ দ্বাৰা প্ৰয়োজনীয় আহিলাৰ যোগান ধৰি সহায় কৰিব।

(অতিৰিক্ত বিৱৰণৰ বাবে সমল ১ চাওক)

এই প্ৰথম গোটৰ লক্ষ্য হ'ল আপোনাৰ স্ব-বিকাশত TESS India ৰ মুক্ত শৈক্ষিক সমূহক কেনেদৰে ব্যৱহাৰ কৰিব। এই সমল সমূহৰ মূল সাৰমৰ্ম হ'ল যে শিকন জীৱনজোৰা নিঘাত আৰু অবিৰত প্ৰচেষ্টাঃ তাৰ বাবে শিক্ষকে ভালদৰে শিকিব লাগিব আৰু তেওঁলোকৰ বিদ্যালয় নেতায়ো শিকাৰ প্ৰয়োজন নিৰ্ঘাত।

শিকন দিনলিপি (Learning Diary)

কোনো বিষয়ত কাম কৰাৰ সময়ত আপুনি আপোনাৰ সকলো চিন্তা আৰু পৰিকল্পনা সমূহ শিক্ষণ দিনলিপি (এখন বহী বা ফোল্ডাৰ)ত (Folder) টোকাসমূহ লিপিবদ্ধ কৰক। সম্ভৱতঃ আপুনি আৰম্ভ কৰিলেই।

গোটটোত আপুনি অকলে কাম কৰিব পাৰে, কিন্তু যদি আপুনি আন বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্বসকলৰ লগত আলোচনা কৰে তেন্তে আপুনি বহু বেছি শিকিব পাৰিব। এইজন আপোনাৰ সহকৰ্মীও হ'ব পাৰে যিজনৰ লগত আগতে সহযোগিতা কৰিছিল বা আন এজন যি জনৰ লগত আপুনি নতুনকৈ সম্বন্ধ স্থাপন কৰিছে, এইটো আপুনি সংগঠিত হৈও কৰিব পাৰে বা আনুষ্ঠানিক ভিত্তিত কৰিব পাৰে। আপোনাৰ শৈক্ষিক দিনলিপিৰ টোকাই এনেধৰণৰ আলোচনাত সহায়ক হব, যেতিয়া আপুনিও দীৰ্ঘ সময়ৰ বাবে শিক্ষণ আৰু বিকাশৰ আত্মনিয়োগ কৰিব।

আপুনি এই গোটটোৰ পৰা কি শিকিব (What you can learn in this unit)

- বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্বৰ কৌশল আৰু উন্নতি সাধনৰ ক্ষেত্ৰ চিনাক্ত আৰু পুনৰীক্ষণ কৰিবলৈ।
- TESS India ৰ বিদ্যালয় নেতৃত্বৰ মুক্ত শৈক্ষিক সমল সমূহক ব্যৱহাৰ কৰি বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্বত শিক্ষণৰ গতি পথৰ অংকণ কৰি আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্বৰ কৌশল সমূহ উন্নীত কৰিবলৈ।
- আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ শিকন সমৰ্থবান বুলি ক'লে কি বুজিব?

১ভাৰতবৰ্ষত এগৰাকী বিদ্যালয় প্ৰধান স্বৰূপে আপুনি (1 Being a school leader in India)

শিক্ষা অধিকাৰ আইন (RtE) ২০০৯ য়ে আগতকৈ বহু বেছি স্বতন্ত্ৰতা প্ৰদান কৰিছে। আন বহু দেশত ইতিমধ্যে সম্ভৱ হৈছে যে বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্বই তেওঁলোকৰ পৰিকল্পনাৰ হিচাব (বাজেট) নিজৰ দায়িত্বত বহন কৰিব পাৰিব, তেওঁলোকে নিজৰ শিক্ষক নিয়োগ ক্ষমতা আৰু পাঠ্যক্ৰমৰ স্থিতি সম্বন্ধেও স্থিৰ সম্বন্ধ ল'ব পাৰিব। এনে পৰিৱৰ্তনে দায়িত্ব বহু পৰিমাণে বৃদ্ধি কৰিছে কিন্তু বহু স্বাধীনতা আৰু বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব লোৱা সকলে জিলা শিক্ষা-কাৰ্য্যালয় বা আন শিক্ষা বিষয়াৰ নিৰ্দেশনা পোৱালৈ বৈ নাথাকি বিদ্যালয়ৰ উন্নতিৰ হকে

কাম কৰি যোৱাটো আশা কৰা হৈছে, ভাৰতবৰ্ষত, National University of Education Planning and Administation (NUEPA) এনে পৰিৱৰ্তনত “বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব সম্পৰ্কীয় ৰাষ্ট্ৰীয় মহাবিদ্যালয়” - National College of school Leadership (NCSL) ক কাম কৰাত সহায় কৰি আহিছে।

মুক্ত শৈক্ষিক সমলসমূহৰ (OER's) ভৰালৰ দ্বাৰা TESS India ই কুৰিটা জ্ঞানাৰ্জন গোটৰ ব্যৱস্থা কৰিছে। বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্বসকলৰ বাবে শিকন ক্ৰিয়া-কলাপৰ যোগান ধৰিছে। কিছুমান শিক্ষণ আৰু শিকনৰ ক্ষেত্ৰত কেন্দ্ৰীভূত কৰিছে, আৰু শিক্ষক সকলক শ্ৰেণীকোঠাত কাৰ্য্য সম্পাদনত উন্নতি সাধন কৰাত সহায় কৰিছে; অন্য ক্ষেত্ৰত কেন্দ্ৰীভূত কৰিছে বিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন প্ৰক্ৰিয়া আৰু পদ্ধতি, যেনে বিদ্যালয় গৃহৰ বিদ্যালয়ৰ পুনৰীক্ষণ পৰিচালনা কৰা, উন্নয়নৰ আঁচনি আৰু আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ স্থানীয় ৰাইজৰ হকে কাম কৰা। আপুনি আপোনৰ নিজৰ প্ৰয়োজন সাপেক্ষে মুক্ত শৈক্ষিক সমল সমূহক (OER's) বাছনি কৰিব পাৰে যাতে শিকনৰ ক্ষেত্ৰত ই নিখুঁত হয়। National College of School Leadership (NCSL) ৰ দ্বাৰা চিনাক্ত কৰি বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্বসমূহৰ মাজত সঙ্গতি ৰাখি অধিক গুৰুত্ব সহকাৰে গোটসমূহক দলত ভাগ কৰা হৈছে, কিন্তু এইবোৰ এটা গতানুগতিক পথ নহয়- এই গোটসমূহৰ দ্বাৰা আপোনাৰ নিৰ্দ্ধাৰিত পথত উপনীত হোৱত উৎসাহিত কৰা হৈছে।

প্ৰত্যেক গোটত বহু ক্ৰিয়া-কলাপ আৰু ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন আছে। ক্ৰিয়া-কলাপসমূহ আপোনাৰ বিদ্যালয়খন আপুনি আগুৱাই নিয়াৰ বাবে; তাৰে কিছুমান কাৰ্য্য আপোনাৰ সহকৰ্মীৰ লগত জড়িত আৰু কিছুমান আপুনি নিজাকৈ কৰিব লাগিব। ইয়াতকৈ অতিৰিক্ত কামৰ সৃষ্টিৰ বাবে পৰিকল্পনা কৰা হৈছে। এই পৰিকল্পনাসমূহে আপোনাক উপলব্ধি কৰাত সহায় কৰিব আৰু বিভিন্ন কাৰ্য্যত আগতকৈও বেছি জ্ঞান আহৰণত সহায় কৰিব যাতে আপুনি যিকোনো ঠাইত কাম কৰিব পাৰে বা য'ত আপুনি কৰিম বুলি ভাবে। প্ৰত্যেক গোট সুসংগত ভাবে পৰিকল্পনা কৰিছে, তথাপিও আপুনি সম্পূৰ্ণ গোটটো যোৱাতকৈ যিকোনো এটা কাৰ্য্য বাছি ল'ব পাৰে। আপোনাৰ জ্ঞান আৰু অভিজ্ঞতাক OER's এ সন্মান দিব যিটো আপুনি আপোনাৰ বিশেষ ভূমিকাৰে কঢ়িয়াই আনিছে আৰু সহযোগিতাৰে কাম কৰাত আপোনাক উৎসাহিত কৰিছে।

এই প্ৰাৰম্ভিক গোটটোৰ দ্বাৰা আপুনি আপোনাৰ নিখুঁত চিন্তাৰ উন্নতিৰ বাবে ভাবিবলৈ আৰম্ভ কৰিব। ইতিমধ্যে আপোনাৰ যি জ্ঞান আৰু কৌশল আছে তাক বিতংভাৱে আৰু আপুনি এজন বিদ্যালয় প্ৰধান হিচাবে কিমান কাৰ্য্য সম্পদৰ উন্নতি সাধন নিখুঁতভাৱে কৰিব পাৰিব ভাবি চাব।

TESS India ই শিক্ষকসকলৰ বাবেও OER's ৰ যোগান ধৰিছে। শিকনৰ ক্ষেত্ৰত সামাজিক অভিমত গ্ৰহণ কৰি শিকনৰ কাৰ্য্য আন সহকৰ্মী আৰু আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ সহযোগত সম্পন্ন কৰা হয়। এইবোৰ আটাইতকৈ ভাল কাৰ্য্য সম্পাদন বা নিৰ্দেশাত্মক উপাদানৰ বিস্তাৰিত উপকৰণ নহয়। মূল লক্ষ্য হ'ল শিকনৰ পথ মুক্ত কৰা আৰু অনুসন্ধান কৰা আৰু স্ব-কাৰ্য্যৰ পৰিৱেশত বিভিন্ন সমস্যা সমূহ সম্ভৱ অনুযায়ী সমাধা কৰা, এই কাৰ্য্য আপোনাৰ বিদ্যালয় বা আপোনাৰ শ্ৰেণীকোঠাতো হ'ব পাৰে (Lave and Wengen, 1991; Brunen 1996; Wengen 1998)।

চিন্তন (Pause for thought)

বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান বা এজন জ্যেষ্ঠ শিক্ষক হিচাপে থকাৰ আগৰ কৰ্ম জীৱনৰ কথা চিন্তা কৰকচোন।

- বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান হৈ থকাৰ পৰা আপুনি কি শিকিলে?
- আপুনি কেনেকৈ শিকিলে?
- নিখুঁত শিকন কাৰ্য্যৰ বাবে আপুনি কি সুবিধা পালে?

2 এগৰাকী বিদ্যালয় প্ৰধান হিচাপে স্ব-শিকনৰ বিষয়ে চিন্তা কৰক (2 Thinking about your own learning as a school leader)

বিদ্যালয়ৰ প্ৰধানে সৰ্ব্বাধিক উন্নয়নৰ বাবে নতুন সুবিধাবোৰ বিতংভাৱে পৰ্য্যালোচনা কৰি কৌশলসমূহ শ্ৰেণীবদ্ধ কৰাটো প্ৰয়োজনীয়। আপুনি বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান হ'ব পাৰিছে কাৰণ আপুনি এজন সুদক্ষ শিক্ষক। সম্ভৱতঃ আপুনি যোগ্যতাপূৰ্ণ ভাৱে শিক্ষিত, তথাপিও এজন প্ৰধান হিচাপে, এজন শিক্ষাতকৈ আপোনাৰ ভূমিকা বহু বোলেগ। আপোনাৰ ভূমিকা হ'ল দৈনন্দিন বিদ্যালয় সুচাৰু ৰূপে পৰিচালনা কৰা,

যাতে, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে যিমান সম্ভৱ অতিৰিক্ত সময় সৰ্বোত্তমভাৱে শিক্ষা যোগান ধৰাটো নিশ্চিত কৰা। এই গোটৰ দ্বাৰা কিছুমান কৌশল আৰু অৰ্হতা আৰম্ভ কৰিব লাগিব যাতে আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ শিক্ষক সকলো এজন সফল প্ৰধান হ'ব পাৰেগৈ আৰু আপোনাৰ বিদ্যালয়খন বহু বেছি উন্নত আৰু সফল হয় তাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সহায় আগবঢ়াব লাগিব।

চিন্তন (Pause for thought)

পিছলৈ চাই ভাবক পঢ়াকালত বিদ্যালয়ত আপুনি কেনেদৰে আছিলে বা যেতিয়া আপুনি আপোনাৰ কৰ্মজীৱন আৰম্ভ কৰিছিল। এতিয়া দহ বছৰ আগলৈ চিন্তা কৰক। এই দহ বছৰ সময়ত বিদ্যালয়ৰ আৰু আপুনি কৰ্মজীৱন আৰম্ভ কৰা বছৰটোৰ মাজত কেনেধৰণৰ চমকপ্ৰদ পৰিৱৰ্তন অনুভৱ কৰিব বাৰু?

ত্রি য়া-কলাপ ১ ঃ এগৰাকী প্রধান হিচাপে আপোনাৰ বৃত্তিমূলক উন্নতি
(Activity 1: Your professional development as a leader)

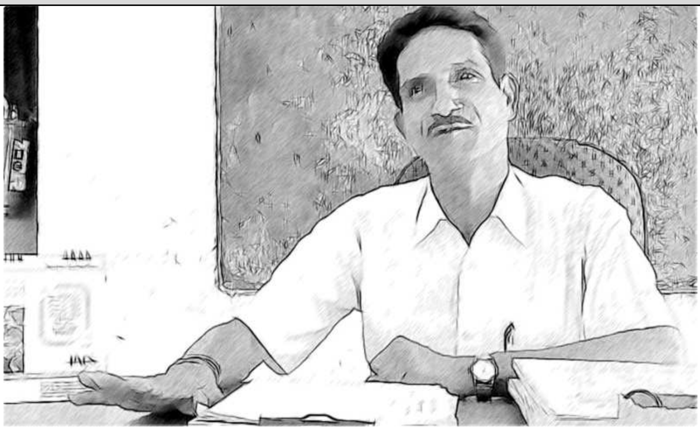

চিত্র ১ ঃ বিদ্যালয়ৰ প্রধান হিচাপে আপোনাৰ বৃত্তিমূলক উন্নতিৰ অৱলোকন।

1. আপোনাৰ শৈক্ষিক দিনলিপি ব্যৱহাৰ কৰি পাঁচটা শব্দত আপুনি যে এজন বিদ্যালয়ৰ প্রধান আপুনি ক'ব বিচৰা বৈশিষ্ট্য সমূহ লিখক।
2. আপুনি যে আপনোৰ শিক্ষকসকলৰ প্রধান এই দৃষ্টিভংগী আপুনি কেনেদৰে চিন্তা কৰি উলিয়াব? তেখেত সকলে আপোনাক ভাল পায় নে? তেখেতসকলে আপোনাৰ স্থানটোক নহয়, জ্ঞান আৰু কৌশলসমূহক শ্রদ্ধা কৰেনে? আপুনি এইটো এটা বিষয় বুলি ভাবে নেকি? আপোনাৰ শিক্ষকসকলক নিখুঁতভাৱে আপোনাৰ উন্নতিসমূহ কেনেদৰে প্রদর্শন কৰিব? উদাহৰণস্বৰূপে তেখেতসকলৰ কোনোবাজনে দিয়া নতুন মতত সঁহাৰি আৰু তাৰ প্রভাৱ প্রতিফলিত কৰিব বিচাৰে নে?

আলোচনা (Discussion)

আপোনাৰ সঁহাৰি আৰু পৰিচালনা বা আপোনাৰ নিজস্ব হ'ব পাৰে। যি কি নহওক, আপোনাৰ সন্মুখত অহা বিভিন্ন প্রত্যাহ্বান আৰু ভৱিষ্যৎ আপোনাক প্রতিপলিত কৰাত সহায় কৰিবৰ বাবে তিনি প্রকাৰ প্রধানক বিবেচনা কৰা হৈছে-

- প্রথম প্রকাৰত, কোনো এজনৰ হয়তো বিদ্যালয়ৰ প্রধান হিচাপে বহু বছৰৰ অভিজ্ঞতা আছে। যি জনৰ ব্যক্তি গতভাৱে কৰাৰ প্রৱণতা আছে কিন্তু আন বিষয়া বৰ্গৰ সদস্যসকলৰ আগত দেখুৱাবলৈ অসুবিধা পায়। কাৰণ তেখেতসকলে পৰিৱৰ্তন বিচাৰি আছে। সেয়ে তেখেতসকলে বৃত্তিমূলক উন্নতিৰ বাবে কিছু পৰিমাণে নিজকে ব্যক্তি গত আৰু গুপুতে ৰাখে।
- দ্বিতীয় প্রকাৰৰ প্রধান হ'ব পাৰে, কোনোবা এজন যি জন আটাইতকৈ সৰু আৰু যদি তেখেতসকলে দেখে যে বৃত্তিমূলক উন্নতিৰ ক্ষেত্রত কম পৰিমাণে হ'লেও সং শ্লি অধিকাৰ দেখুৱাইছে তেখেতসকল সচেতন হয়। কাৰণ তেখেতসকলৰ এজন জ্যেষ্ঠ শিক্ষকৰ তুলনাত শ্রেণীকোঠাৰ বিশেষ অভিজ্ঞতা কিছু হ'লেও কম থাকে। তেখেতসকলে নেতৃত্বক (leadership) উৎসাহজনক আৰ্হি দিব পাৰে, যিয়ে একেটা সময়তে ভৱিষ্যতৰ বোধৰ সৈতে নতুন চিন্তাক আকৰ্ষিত কৰে আৰু আদর্শ শিক্ষকসকল অভিজ্ঞতাক সন্মান কৰে।
- শেষত, প্রধানসকলৰ এনে এটা দল থাকিব পাৰে, যিসকলে কাৰ্য্য সম্পাদনৰ উন্নতিত অশ্রদ্ধা কৰে আৰু আনজনৰ আগত স্বচ্ছতা প্রদর্শন কৰে কেতিয়াও এনে কামত চিন্তা উচ্চৰ্গা কৰাৰ সময় নাপায়। এই সকল, যিসকল প্রধানে, অৰ্দ্ধচেতন মনত, মনৰ ধাৰণাৰ আৰ্হিৰে, বৃত্তিমূলক উন্নতিৰে বিদ্যালয়ৰ এই পৰিৱৰ্তনক গোপনে দুৰ্বল কৰাৰ চেষ্টা কৰে।

এজন ভাল প্রধানৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ প্রদর্শন কৰা হৈছে, কেনেকৈ এইবোৰ ভাৰতবৰ্ষৰ পৰিস্থিতিত প্রয়োগ কৰিব পাৰি তাৰে কিছুমান পৰামৰ্শ তালিকা ১ ত দিয়া হৈছে। আপুনি এতিয়া ত্রি য়া-কলাপ ৩ ৰ বি ষণলৈ ঘূৰি আহিব।

তালিকা ১ ঃ এগৰাকী ভাল প্ৰধানৰ গুণ / বৈশিষ্ট্য

এজন প্ৰধানৰ গুণসমূহ	পৰিস্থিতি সাপেক্ষে এইবোৰে কি সামৰ্থ্য বুজাই
কৃতৃপক্ষৰ সন্মুখীন হবলৈ সক্ষম হব লাগিব,	আপোনাৰ জিলা শিক্ষা বিভাগ আৰু আন শিক্ষা সম্বন্ধীয় সংগঠন যেনে মণ্ডল সমল কেন্দ্ৰ (CRCs) , খণ্ড সমল কেন্দ্ৰ (BRCs), স্থানীয় পঞ্চায়ত আৰু বিদ্যালয়ৰ তত্বাবধায়ক সমিতি (SMCs) সমূহে। মূল্যৱান সম্পদ যোগান আৰু দেশৰ বিভিন্ন অংশত এতিয়াও নতুন সদস্য নিযুক্তি আৰু শিক্ষক উন্নতিকৰণৰ দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰে। এইটো প্ৰয়োজনীয় যে আপুনি এই অনুষ্ঠানসমূহ আৰু কাৰ্য্যকৰ্তা সকলৰ লগত সাৱধানতাৰে আৰু সংবেদনশীল ভাৱে সম্বন্ধ স্থাপন কৰিব লাগিব। তেওঁলোকৰ সৈতে তৰ্কলৈ নাহিলেই ভাল কিন্তু, কাৰ্য্য তৎপৰতাত ভয় কৰিব নালাগে বা আগতে তেওঁলোকে নকৰা কাম বেলেগ ধৰণেৰে কৰক যদিহে ই আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ সহায়ক হয়।
সাম্ভাব্য ক্ষতিৰ বাবে প্ৰস্তুত হওক,	ব্যৱহাৰিক দিশত ই কঠিন, কাৰণ ভাৰতবৰ্ষৰ ত্ৰমবদ্ধ গঠন অৰ্থাৎ সকলো মানুহে এজন জ্যেষ্ঠ ব্যক্তিৰ দ্বাৰা যিকোনো প্ৰাথমিক কাৰ্য্য অৱলম্বন কৰাটো বিচাৰে। তথাপিও, যেতিয়ালৈকে আপুনি জিলা আৰু বিদ্যালয়ৰ উন্নীতকৰণৰ পৰিকল্পনাক অগ্ৰাধিকাৰ দি সচেতন হ'ব আৰু নিৰ্দ্দিষ্ট পৰিৱৰ্তনলসমূহৰ কাৰণবোৰ বিচাৰ কৰি সেই বিষয়ে চিন্তা কৰিব আৰু লগতে আপুনি বিচৰা সাফল্যৰ মান উন্নত কৰাৰ বাবে আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ সাম্ভাব্য ক্ষতিৰ বাবে সাজু থাকিব লাগিব।
পৰাজয়ৰ বিপৰীত পুনৰুদ্যম,	বহু দৃষ্টিৰে, আপোনাৰ ভুল স্বীকাৰ কৰি লোৱাত বা কম পৰিমাণে নিখুঁত বুলি ভাবি লোৱাত অসুবিধা হয়। পৰিচালনাৰ পৰিৱৰ্তন অৱশ্যে দাবী কৰে আৰু ই বাধাহীন ভাৱে, পৰিকল্পনা অনুযায়ী আগনাবাঢ়ে। আপোনাৰ ওপৰত প্ৰতিফলিত কৰি নিশ্চিত হওক আৰু কাৰক সমূহ চিনাক্ত কৰক কিয় পৰিকল্পনা অনুযায়ী আগবাঢ়িব পৰা নাই, কিন্তু স্বীকাৰ কৰিবলৈ ভয় নাখাব যে আপুনি কিবা এটা পৃথক কৰিব বিচাৰিছে।
আত্মবিশ্বাস আৰু তীক্ষ্ণ অন্ত দৃষ্টিক অনুপ্ৰাণিত কৰক,	
	এইটো সকলো প্ৰধানৰ বাবে প্ৰযোজ্য, আপোনাৰ ভূমিকা হ'ল বিদ্যালয়ৰ উন্নতিৰ পৰিকল্পনা কৰি স্বচ্ছভাৱে স্থাপিত কৰা আৰু যোগাযোগ ৰখা, বিদ্যালয়ৰ উন্নতিৰ পৰিকল্পনাৰে সকলো কাম আৰু উদ্যমৰ যোগ সূত্ৰ ৰখাটো উচিত। ইয়াত বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্বৰ (leadership) বাবে এজন OER আছে, যি জনে আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ পৰিকল্পনাৰ কাম আনবোৰৰ লগত কেনেদৰে কৰিব তাৰ বিষয়ে ব্যৱহাৰিক উপদেশ প্ৰদান কৰে, ইয়ে আপোনাক SDP আৰু SMC ৰ সদস্য সকলৰ লগত কাৰ্য্য পদ্ধতি ৰচনা কৰাত সহায় কৰিব।
নৈতিক প্ৰতিশ্ৰুতি	অন্তৰ্নিহিত হৈ থকা শ্ৰদ্ধা আৰু বিশ্বাসেৰে NCF 2005, (National Curriculum Framework), NCFTE 2009 (National Curriculum For Teacher Education) আৰু RIE 2009 (Right in Education) এ কিছুমান পৰম্পৰাগত বিশ্বাসক প্ৰত্যাহ্বান দিয়ে। উচ্চাকাংখ্যাৰ লগত নিয়াৰিকৈ মিলি যাবৰ বাবে এইবোৰ তথ্যৰ দ্বাৰা চৰকাৰে প্ৰচাৰ অভিযান চলাইছে, আপুনি এই নীতিসমূহ বুজি তাত অন্তৰ্নিহিত হৈ থকা মূল্যক গুৰুত্ব দি আৰু আপোনাৰ বিদ্যালয় আৰু আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ চাৰিওফালে থকা স্থানীয় ৰাইজক আৰ্হি হিচাবে গণ্য কৰিব লাগিব।
উপযুক্ত সময়ৰ তাৎপৰ্য্য, সামৰ্থ্য অনুযায়ী আঁতৰি থকা আৰু অভিজ্ঞতাৰে পৰা শিকা,	আপুনি কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰা পৰিৱৰ্তনসমূহ চিনাক্ত কৰাটো সম্ভৱ হ'ব, যেতিয়া আপুনি বিদ্যালয়ক মূল্যায়ন কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিব। অতি সোনকালে অতি বেছি পৰিৱৰ্তনৰ চেষ্টা কৰাটো অপ্ৰয়োজনী। সকলো শিক্ষকক লগত লৈ লাহে লাহে কাৰ্য্যাৰম্ভ কৰাটোত মনোযোগ দিয়ক।

ঘটনা অধ্যয়ন 1 ঃ শ্ৰী যুত ৰাজখোৱাই শিক্ষক সকলক তেখেতসকলৰ পাঠ পৰিকল্পনা উন্নত কৰাত সহায় কৰিছে (Case Study 1: Mr Raju supports teachers to improve their lesson planning)

প্ৰধান শিক্ষক শ্ৰীযুত ৰাজখোৱাই এখন গ্ৰাম্য অঞ্চলৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ত কৰ্মৰত।

যেতিয়া মই এই বিদ্যালয়ত কাম কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিলো, মই শিক্ষক সকলক সুধিছিলো তেখেত সকলে কেনে ধৰণৰ প্ৰত্যাহ্বানৰ সন্মুখীন হয়। তেখেত সকলে কৈছিল যে পাঠ্যত্ৰ ম সম্পূৰ্ণ কৰাটো সঁচাকৈয়ে কঠিন কাৰণ তাত বহু বেছি শিকিবলৈ আছে, কিন্তু বেছি সংখ্যকেই এই কাৰ্য্যত গৰ্ব্বিত যে তেকেত সকলে প্ৰত্যেক বছৰে সূচাৰু ৰূপে নিয়ন্ত্ৰণ কৰে। যেতিয়া মই পৰীক্ষাৰ ফলাফল চালো, মই আচৰিত হ'লো এইবোৰ কিমান নিম্নমানৰ। দশম শ্ৰেণীৰ শেষত মাথো ৩০% ছাত্ৰ-ছাত্ৰীহে পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈছে? এইটো কেনেদৰে সম্ভৱ? যদিহে শিক্ষকসকলে ইমান কষ্ট কৰিছে আৰু পাঠ্যত্ৰ ম সদায়ে সম্পূৰ্ণ কৰে তেন্তে ফলাফল ইমান নিম্নমানৰ কিয়? মই কেইটামান দিন বিদ্যালয়ৰ চাৰিওফালে খোজ কাঢ়ি কটালোঁ আৰু অনুশীলনৰ বহীবোৰ চালো। মই অনুভৱ কৰিলো যে শিক্ষকসকলে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক বক্তৃতা দিয়েই বহু সময় অপব্যয় কৰে। মাথো শ্ৰুতলিপি দিয়া আৰু কৃষ্ণফলক (Black board) ৰ পৰা অনুলিপি কৰাটোৱেই যেন ডাঙৰ কাম।

মই শ্ৰীযুত তালুকদাৰে শ্ৰেণীত কোৱা শুনিলোঁ, 'তোমালোকে বুজি পাইছানে?' তেওঁলোকে সমস্বৰে চিঞৰি ক'লে, 'হয় আমি বুজি পাইছো'। পাঠ শেষ হোৱাৰ পিছত মই শ্ৰীযুত তালুকদাৰক সুধিলো, 'আপুনি কেনেকৈ জানিলে যে তেওঁলোকে বুজি পাইছে?' মোৰ প্ৰ ্নত তেখেত আচৰিত হ'ল, আৰু উত্তৰ দিলে 'কাৰণ তেওঁলোকে কৈছে পাৰিব- আৰু কোনেও মোক একো প্ৰ ্ন সোধা নাই'।

বহু বছৰৰ পৰা শ্ৰী যুত তালুকদাৰে বিজ্ঞান শিক্ষা প্ৰদান কৰি আহিছে আৰু তেখেত অনুশাসন পূৰ্ণ, মই তেখেতক সমীহ কৰোঁ, সেয়ে মই আচৰিত নহ'লো যে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে স্বীকাৰ কৰা নাই, যে তেওঁলোকে কিছু পৰিমাণে হ'লেও বুজি পোৱা নাই। মই স্পষ্টকৈ ক'লো যে তেওঁলোকে সম্ভৱতঃ কামত অহাকৈ বুজি পোৱা নাই সেয়ে মোক যোৱা বছৰৰ শেষৰ পৰীক্ষাৰ ফলাফলবোৰ লাগে। মই নিশ্চিত যে সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰে শিকাৰ সামৰ্থ আছে; কিন্তু তেওঁলোকক সহায় কৰাৰ পথ নিৰূপণ কৰাটো শিক্ষকৰ ওপৰত, কিন্তু মই শ্ৰী যুত তালুকদাৰক কেনেকৈ পতিয়ন নিয়াওঁ?

মই সকলো শিক্ষককে প্ৰত্যেক সপ্তাহত তেখেত সকলৰ পাঠ পৰিকল্পনাবোৰ মোক দিবলৈ ক'লো, যেনেদৰে আগৰ বিদ্যালয়ৰ প্ৰধানে কৰিছিল। মই বৃহস্পতি আৰু শুত্ৰ বাৰৰ সংসদ বাতিল কৰিলোঁ যাতে মই তেখেত সকলৰ লগত তেখেত সকলৰ বিভিন্ন বিষয় সমূহৰ পৰিকল্পনাৰ কথা পাতিব পাৰোঁ। মই তেখেতসকলক উৎসাহিত কৰি ক'লোঁ যে নিয়ন্ত্ৰণকাৰী ধাৰণা সমূহত উপনীত হ'বৰ বাবে চিন্তা কৰক আৰু প্ৰস্তাৱ দিলোঁ যে তেখেত সকলে প্ৰথমে পাঠ্যপুথিৰ মূল ধাৰণাসমূহ চিনাক্ত কৰি, সকলোবোৰ সামৰি লোৱাতকৈ এইবোৰৰ ওপৰত কেন্দ্ৰীভূত কৰক। মই তেখেত সকলক TESS India ৰ OER's দেখুৱালোঁ আৰু যদিও এইবোৰ পাঠ্যপুথিত নাই তথাপিও প্ৰত্যেক বিষয়ৰ সৈতে আৰম্ভ কৰিবলৈ উৎসাহিত কৰিলো যাতে কিছু পৰিমাণে হ'লেও ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল আগ্ৰহী হয়। যদি এইবোৰে সহায় কৰে তেনেহ'লে তেখেতসকলক অধ্যায়সমূহ পৃথক ত্ৰ মত সজাবলৈ মই পৰামৰ্শ দিলোঁ আৰু যিসকল শিক্ষকে তৎপৰতা গ্ৰহণ কৰিলে তেখেতসকলক মই বহু প্ৰশংসা কৰিলোঁ।

শেষত, মই সকলো শিক্ষককে পৰীক্ষাৰ ফলাফলসমূহ গ্ৰীডত পূৰ্ণ কৰিবলৈ ক'লোঁ। শ্ৰী যুত বৰা এজনে নৱীন আৰু অনাভিজ্ঞ বিজ্ঞান শিক্ষক, যিজনে পাৰস্পৰিক ত্ৰি য়া কৰা অভিগমন গ্ৰহণ কৰিছিল। তেখেতে পাঠ্যপুথিৰ চাৰিটা অধ্যায়ৰ প্ৰত্যেকটো পৃষ্ঠা ব্যৱহাৰ কৰা নাছিল কিন্তু তেখেতৰ শ্ৰেণীটো শ্ৰী যুত তালুকদাৰতকৈ বহু ভাল হৈছিল।

ত্রি য়া-কলাপ 2 ঃ নেতৃত্বৰ গুণসমূহৰ চিনাক্ত কৰণ (Activity 2: Identifying leadership qualities)

তালিকা ১ পুনৰ পঢ়ক, য'ত এজন ভাল প্ৰধানৰ গুণ সমূহ তালিকাভূক্ত কৰা হৈছে।

ক্ষেত্ৰভিত্তিক অধ্যয়ন ১, এজন বন্ধু বা সহকৰ্মীৰ সৈতে বি ষণ কৰক আৰু শ্ৰীযুত ৰাজখোৱাই প্ৰদৰ্শন কৰা গুণসমূহৰ উদাহৰণবোৰ চিনাক্ত কৰক। এইবোৰ আপোনাৰ শৈক্ষিক দিনলিপিত লিপিবদ্ধ কৰক বা উজ্বল ৰঙৰ কলম বা পেঞ্চিলেৰে নিয়ন্ত্ৰণকাৰী উপায়সমূহৰ তলত আঁচ পাৰক।

আলোচনা (Discussion)

শ্ৰী যুত ৰাজখোৱাই কি কি আছে, সাৱধানেৰে নিৰীক্ষণ কৰিবলৈ ধৰিলে আৰু খৰধৰকৈ সমস্যা সমাধান নকৰি তেখেতৰ শিক্ষকসকলৰ কথা শুনিলে । তেখেতে মানুহক সলনি কৰা কঠিনতাটো বুজি পালে কিন্তু সমাধান পাবৰ বাবে সংকল্প গ্ৰহণ কৰিলে। বিপদৰ সম্ভাৱনা থাকিলেও তেখেতে তেখেতৰ শিক্ষকসকলক পাঠ্যপুথি বেছি সুপৰিকল্পিত ভাৱে ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ আৰু প্ৰত্যেক অধ্যায়ৰ পাঠদান অপৰিহাৰ্য্য নহয় বুলি উৎসাহিত কৰিলে কিন্তু এনে কৰাৰ তেখেতৰ এটা ভাল কাৰণ আছিল। তেখেতৰ বি াস আছিল যে সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়েই শিকিব পাৰে, পটভূমিত তেওঁলোকে অগ্ৰাহ্য কৰে আৰু প্ৰচলিত নিয়মৰ মাজতহে তেওঁলোক কাম কৰে- উদাহৰণ স্বৰূপে, সাংসদ বাতিল কৰি সময়ৰ সৃষ্টি কৰিলে তথাপিও শিক্ষকসকলক বিদ্যালয়ৰ চুটিৰ পিচত থাকিবলৈ নক'লে।

ত্ৰি য়া-কলাপ ২, প্ৰয়াস কৰাৰ লগতে, আপুনি অন্য বিদ্যালয়ৰ প্ৰধানসকলৰ ভিডি'অ চাওক। কেনেকৈ তেখেত সকলে এজন ভাল বিদ্যালয়ৰ প্ৰধানৰ গুণ সমূহ বি ষণ কৰি প্ৰদৰ্শন কৰিছে আৰু তাৰ বিষয়ে কি কৈছে মন কৰক।

ভি.ডি.অ'-বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব

3 প্ৰয়োজনীয় বি ষণৰ পৰিচালনা (3 Conducting a needs analysis)

তালিকা ১ এ পৰামৰ্শ আগবঢ়াইছে যে এজন বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান কাৰ্য তৎপৰতাৰ বাবে নিজস্ব গুণ সমূহেই যথেষ্ট নহয় কিন্তু গুণানুসাৰে অৰ্হতা সমূহো থাকিব লাগিব (সমল ২ চাওক) ।

এইটো অপ্ৰিয় হ'লেও আপুনি সকলো ক্ষেত্ৰতে সমানে প্ৰতিভা সম্পন্ন বা সফল হব নোৱাৰে । এইটোও মনত ৰখা উচিত যে আপোনাৰ শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ দৰে আপোনাৰো জ্ঞান আৰু কৌশলৰ বিকাশ হোৱাটো অতি প্ৰয়োজন। নতুন প্ৰত্যাহ্বান আৰু বেছি দক্ষতাৰ স্বাৰ্থত অতিৰিক্ত সময় দিব লাগিব।

ক্রিয়া-কলাপ 3 ঃ প্ৰয়োজনীয় বিশ্লেষণৰ এটা কাৰ্য্য (Activity 3: Conducting a needs analysis)

বিদ্যালয় প্ৰধানে ভূমিকাৰ স্থিতি নিয়াৰিকৈ চিনাক্ত কৰি সমল ২ ৰ তালিকা সম্পূৰ্ণ কৰক যাতে আপুনি ভাল কাম কৰাৰ বাবে অনুভৱ কৰিব পাৰে আৰু আপোনাৰ প্ৰয়োজন হোৱা বিষয় সমূহত বিকাশ ঘটাওক যি ক্ষেত্ৰত আপুনি নিশ্চয়কৈ বেছি শিকিব পাৰে।

প্ৰথমে, নিজকে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰক-‘আপুনি কোন বিধত পাৰে’,‘ উচ্চ অৰ্হতাসম্পন্ন’, ‘মজলীয়া অৰ্হতাসম্পন্ন’, ‘ কাম চলি যোৱা বিধৰ ৰ্হতা সম্পন্ন’,? নিঃসন্দেশে এতিয়ালৈকে আপুনি বহুখিনি জ্ঞান আহৰণ কৰিব পাৰিছে, কিন্তু গোটেই জীৱন জুৰি আপুনি উৎসাহেৰে আপোনাৰ কৌশল আৰু সামৰ্থ্য সমূহ সম্প্ৰসাৰিত বা পৰিশোধিত কৰি শিকিব লাগিব, এই তালিকাখন সম্পূৰ্ণ কৰাৰ পিছত আপোনাক আপোনাৰ প্ৰয়োজন সমূহ বিশ্লেষণ কৰাত সহায় কৰিব আৰু এজন কাৰ্য্যতৎপৰ আৰু নিজে সমৰ্থবান প্ৰধানলৈ উন্নীত হবৰ বাবে গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিব।

আপুনি এই প্ৰক্ৰিয়া সহকৰ্মী সকলৰ লগত আলোচনাত অংশগ্ৰহণ কৰিব যিয়ে আপোনাৰ প্ৰয়োজন সমূহ তেখেতসকলৰ লগত আলোচনা কৰিব। এখন বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান জন বাস্তৱত অকলশৰীয়া হৈ যাব পাৰে, সেয়ে সমতুল্য পৃষ্ঠ পোষকৰ লগত সম্বন্ধ স্থাপন কৰাটো পৰস্পৰৰ বাবে লাভজনক, কেনেদৰে দুজন বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান ইজনে আন জনক সহায় কৰাৰ লগতে তেখেত সকলৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ ওপৰতো চকু ৰাখিছে তাক চাবৰ বাবে ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন ২ পঢ়ক।

ঘটনা অধ্যয়ন 2 ঃ শ্ৰী যুত কলিতা আৰু শ্ৰী যুত বৰুৱাই তেখেত সকলৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিছে (Case Study 2: Mr Kapur and Ms Agarwal discuss their needs)

শ্ৰী যুত কলিতা আৰু শ্ৰী যুত বৰুৱা অলপতে এটা পাঠ ভিত্তিক প্ৰশিক্ষণত লগ পাইছিল আৰু দুয়োজনেই গম পাইছিল যে তেখেত সকলৰ চিন্তা প্ৰচুৰ পৰিমাণেমিল আছে। প্ৰত্যেক মাহত তেখেত দুয়োজনে ইজনে আন জনক সহায় কৰিবৰ বাবে লগ পোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰিলে, আৰু বিভিন্ন উদাহৰণ পোৱাৰ বাবে সহায় কৰা আৰু প্ৰত্যেকেই প্ৰশ্নৰ দ্বাৰা প্ৰাথমিক পৰীক্ষামূলক অনুসন্ধান কৰাৰ বাবে ক্ৰিয়াকলাপ ৩ (তিনি) একেলগে কৰাটো থিৰাং কৰিলে। ‘আদৰ্শনীয় আচৰণ’ৰ বৈশিষ্ট সমূহৰ বিষয়ে জানিবৰ বাবে তেখেত দুজনৰ কথোপকথনকিনি পঢ়ক।

সেয়ে মোৰ বন্ধু- আপুনি ‘ব্যক্তি গত ন্যায় নিষ্ঠতাৰ’ বিষয়ে কেনেদৰে প্ৰদৰ্শন কৰিবলৈ যাব?

মই ভাবি লওঁ যে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু সহকৰ্মীৰ প্ৰতি মোৰ ব্যৱহাৰ সদায়ে শান্তিপূৰ্ণ হোৱা উচিত- মই সদায়ে সকলোকে সন্মান আৰু উচ্চ মান সম্পন্ন হিচাপে গণ্য কৰোঁ।

এই সপ্তাহত কি হ’ল তাৰ এটা উদাহৰণ মোক দিব পাৰিবনে?

মোৰ বন্ধু, আপুনি মোক এটা বিন্দুত ৰাখিছে, কিন্তু আপুনি শুদ্ধ, আপুনি শব্দবোৰ সজোৰে কৈ আছে কিন্তু আমাৰ কাৰ্যত দেখুৱা নাই। ঠিক আছে মোক ভাৱিবলৈ দিয়ক, মই স্পষ্টকৈ কৰি দেখুৱাম যে বিদ্যালয়ৰ সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়েই সমান কিন্তু মই এটা পৰিয়ালৰ পৰা এটা অভিযোগ পাইছো যে তেখেত সকলে বিশ্বাস কৰে, তেওঁলোকৰ ল’ৰা দুজনক শ্ৰেণীত উপেক্ষা কৰা হয়। মই ঘটনাটো সূক্ষ্মভাৱে নিৰীক্ষণ কৰিলোঁ আৰু সহকৰ্মী আৰু ছাত্ৰ দুজনৰ সৈতে

হয়, আপুনি যিদৰে সেই অনুভূতি ব্যক্তি গত সত্যনষ্ঠা প্ৰদৰ্শন কৰিছে আৰু লগতে আপোনাৰ শ্ৰেষ্ঠতা উদ্ভাশিত হৈছে। এই বিষয়ে 'উদ্দীপনা দেখুৱাৰ কাৰণটো কি? এইটো নে যে আপুনি বহুত কিবা কৰিছে বা কমকৈ?

আপুনি জানে, যদিও মই শিকাৰ বিষয়ে আবেগিক, কিন্তু মই নিশ্চিত নহয় যে মই মোৰ উৎসাহ সেই পৰিমাণত দেখুৱাব পাৰিম। আনদিনা, যেতিয়া মই শিক্ষকসকলক দলগত কাৰ্যৰ পৰিমাণ বঢ়োৱাৰ কথা ক'লো মই লক্ষ্য কৰিলো যে মই পৰ্য্যাপ্ত সঁহাৰি পোৱা নাই।

আপুনি দলগত কাৰ্যৰ বিষয়ে TESS India ৰ ভিডিও সমূহ চাইছেনে? আলোচনা আগবঢ়াই নিবৰ বাবে সেইবোৰ মানুহৰ মাজত আলোচনা কৰিবলৈ দিবলৈ বৰ ভাল সমল। এইবোৰ আপুনি সেই সমল খটুৱাব পাৰিব।

এইটো এটা ভাল উপায়, মইও ভাবিছো যে, দলগত কাৰ্যক ব্যৱহাৰ কৰি মই মোৰ শিক্ষক সকলক কামত ব্যৱহাৰ কৰি তেখেত সকলৰ প্ৰচেষ্টাত মোৰ উৎসাহেৰে বেছিকৈ প্ৰতিপুষ্টি দিয়াৰ চেষ্টা কৰিম।

OERs ৰ শিক্ষক উন্নীতকৰণৰ তালিকাখন চাওঁ আহক আৰু চাওক 'আপোনাৰ উদ্দীপন' অংশত আপুনি কেনেদৰে সংযোজন ঘটাব পাৰিছে। এই ক্ষেত্ৰত মই ভাবিছিলো বিজ্ঞানৰ এটা পাঠত মই নিজস্ব ভাবে অনুসন্ধান কৰি ব্যৱহাৰিক কাৰ্যৰ ওপৰত এটা কাম কৰিম।

মই ইতিমধ্যে বহু পৰিমাণে উদ্দীপনা অনুভৱ কৰিছো।

4 এটা শিকনৰ পৰিকল্পনাৰ প্ৰস্তুতি (4Creating a Learning Plan)

আপোনাৰ বৃত্তিমূলক উন্নীতকৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তা সমূহ চিনাক্ত কৰাৰ বাবে, এইবোৰ প্ৰয়োজনীয়তাক উদ্দেশ্য কৰি আপুনি এতিয়া এটা শিকন পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰিব পাৰে। TESS India ৰ বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান OER's এ সমল ৩ (তিনি) ত এখন তালিকাৰ যোগান ধৰিছে। কাৰ্যক্ষম হোৱাকৈ শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰি য়াৰ (এই গোটটোৰ শেষত) পৰিৱৰ্তনৰ বাবে আৰম্ভ কৰিব পাৰে। প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ত শিক্ষণ-শিকনৰ বিকাশ ঘটাবৰ বাবে পথ প্ৰদৰ্শক হব পাৰে, যিয়ে TESS India প্ৰকল্পৰ শিক্ষাদান শৈলীৰ পৰামৰ্শ কেন্দ্ৰীভূত কৰিব পাৰিব আৰু তাত সহজলভ্য আন সমল সমূহৰ অণ্বেষণ কৰাৰ বাবে আপোনাক সুযোগ দিব। জ্ঞান আহৰণৰ সা-সঁজুলি- 'মুক্ত শৈক্ষিক সমল' যাৰ মানে হ'ল সেইবোৰ মুক্ত- আপুনি সেইবোৰৰ অনুলিপি বনাব পাৰে আৰু সুদক্ষতাৰে আপুনি আপোনাৰ আনুসঙ্গিক কথাবোৰ কৌশলোৰে উপযোগীকৈ প্ৰয়োগ কৰিব পাৰে।

ক্ৰি য়া-কলাপ 4 ঃ TESS-India ৰ OER's ৰ দ্বাৰা শিকন পৰিকল্পনা (Activity 4: Your Learning Plan through the TESS-India OERs)

TESS-India ৰ OER's ক ব্যৱহাৰ কৰি বিদ্যালয়ৰ প্ৰধানে নিজস্বভাৱে এটা শিকন পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰিবৰ বাবে এই পদক্ষেপবোৰ অনুসৰণ কৰক।

1. সমল ৩ (তিনি)ত থকা বিদ্যালয়ৰ প্ৰধানৰ OER's ৰ আনুযঙ্গিক বিকৃতিবোৰ চাওক আৰু অণ্বেষণ কৰক প্ৰত্যেকজন OER's এ কি সামৰি লৈছে। গোটটো কেনেদৰে দলবদ্ধ কৰা হৈছে চাওক- উদাহৰণস্বৰূপে, তাত আপোনাৰ শিক্ষক সকলৰ বিকাশ সমন্ধীয় তিনিটা গোট আছে।

2. আপুনি যদি অধ্যয়ন কৰিব বিচাৰে তেন্তে সেই তিনিটা গোট চিনাক্ত কৰক। আপুনি যিবোৰ অধ্যয়ন কৰিলে সেইবোৰৰ বিষয়ে আপোনাৰ শিকন দিনলিপিত নিয়াৰিকৈ এটা টোকা প্ৰস্তুত কৰক।
3. আপোনাৰ পছন্দৰ গোটসমূহ আৰু বেচি বিস্তৃতভাৱে চাওক আৰু স্থিৰ কৰক আপুনি প্ৰত্যেকটোত কিমান সময় অতিবাহিত কৰাৰ প্ৰয়োজন হ'ব।
4. সেই সময়ৰ বাবে এটা পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰক। আপোনাৰ বিবেচনাৰে কামক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়ক। আপুনি উপস্থিত থকা যিকোনো কাৰ্যৰ অগ্ৰগতি আৰু আপোনাৰ যিকোনো প্ৰতিশ্ৰুতি আন প্ৰকল্প বা প্ৰাথমিক কাৰ্যৰ বাবে দায়বদ্ধ হ'ব।

আপোনাৰ শিকন পৰিকল্পনাৰ তথ্য ৰাখিবৰ বাবে সমল ৪ (চাৰি) ব্যৱহাৰ কৰক। এডোখৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰা ঠাইত প্ৰদৰ্শন কৰক আৰু প্ৰত্যেক সপ্তাহত ইয়ালৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মনোযোগ আকৰ্ষণ কৰাওক।

শেষত, আপুনি এই সা-সঁজুলিবোৰৰ বৃদ্ধি কেনেদৰে কৰিব স্থিৰ কৰক (on line, বা printout) আৰু এনে এজনৰ বিষয়ে ভাবক যি জনৰ সৈতে আপুনি প্ৰসাৰৰ বাবে আৰু আপোনাৰ শিকনৰ সুদৃঢ় কৰাৰ বাবে নিশ্চয়কৈ কাম কৰি দিব পাৰে।

5 এগৰাকী সমৰ্থবান বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান হিচাপে আপোনাৰ শিকন পৰিকল্পনা (5 Enacting your Learning Plan – the school leader as enabler)

আটাইতকৈ প্ৰয়োজনীয় একমাত্ৰ কাৰক হ'ল যে আপুনি এজন বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান হিচাপে বিদ্যালয়ত শিক্ষণ আৰু শিকনৰ পৰিৱৰ্তনৰ পৰিণাম দেখুৱা- সেইটোৱেই হ'ল আপোনাৰ গুণ আৰু অৰ্হতা সমূহ নহ'লে আপুনি শিক্ষক সকলৰ গুণ নিৰূপণ কৰা আৰু পৰম্পৰাগত শিক্ষা পদ্ধতিৰ পৰা আঁতৰাই ৰাখিবৰ বাবে সমৰ্থ নহব, ফলত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ শিক্ষণৰ কোনো পৰিৱৰ্তন নহ'ব।

আপুনি আপোনাৰ শিক্ষক সকলক জীৱনজুৰি স্ব-শিকনৰ বাবে সমৰ্থ কৰি তুলিব লাগিব ।আপোনাৰ বিদ্যালয়ত নতুন উদ্ভাৱন আৰু সমস্যা সমাধানৰ দ্বাৰা শিকন প্ৰয়োগ কৰিব। শিক্ষকসকলে পৰিৱৰ্তনৰ বাবে আপোনাৰ পৰা উৎসাহ বিচাৰিব। আপুনি তাৰ বাবে তলত দিয়া ধৰণেৰে সুযোগ আৰু পৰামৰ্শ যোগান ধৰিব লাগিব-

- নতুন চিন্তাৰ উদ্ভাৱন বা অনুশীলন।
- শিক্ষক সকলক প্ৰতিপুষ্টি দিয়ক।
- তেখেতসকলৰ শ্ৰেণীকোঠা সমূহত ধনাত্মক সহযোগ বা প্ৰতিফলিত কৰক।
- বিষয়বস্তু উন্নত কৰাৰ বাবে পৃথকভাৱে কি কৰা হৈছে আলোচনা কৰক।

ইয়াৰ পিছৰ ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নে আপোনাক শিক্ষক সকলৰ কথা শুনাত গুৰুত্ব দিয়াৰ বাবে আৰু নেতৃত্বৰ পাণ্ডিত্যপূৰ্ণ উন্নতিৰ বাবে প্ৰচেষ্টা আগ বঢ়াব। সমৰ্থবান মানে হ'ল, একে লগে কাম কৰা আৰু শিক্ষক সকলক কাষত ৰখা, যাতে তাত কথোপকথন হয় আৰু নিশ্চিত কৰিব যে আপুনি তেখেত সকলৰ পৰা শিকিছে।

এজন সমৰ্থবান হিচাপে, সত্ৰি য় পৰিস্থিতি সৃষ্টি কৰি, আপোনাৰ বিদ্যালয়ত প্ৰত্যেকজনকে শিকনত অংশগ্ৰহণ কৰাব লাগিব।

ঘটনা অধ্যয়ন 3 ঃ নতুন আলোকত (আপোনাৰ) বিদ্যালয়খন নতুন পোহৰ দেখুৱা (Case Study 3: Seeing the school in a new light)

এজন বিদ্যালয়ৰ প্ৰধানৰ সৈতে হোৱা এটা সাক্ষাৎকাৰে অভিলেখ সৃষ্টি কৰিছিল, যিজনে অলপ দিনৰ আগতে স্থানীয় জিলা শিক্ষা আৰু প্ৰশিক্ষণ প্ৰতিষ্ঠানত (DIET) মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান সকলৰ বাবে আয়োজন কৰা এটা অগ্ৰগতি (Course) বিষয়ত উপস্থিত আছিল। তেখেতৰ বিদ্যালয়ে বহু ভাল কাম কৰিছিল আৰু যেতিয়াৰ পৰা তেখেত বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান হৈছিল, তেতিয়াৰ পৰা উপস্থিতি বহু পৰিমাণে উন্নত হৈছিল। পৰীক্ষাৰ ফলাফলৰ উন্নতিৰ বিষয়ে জিলা শিক্ষা বিষয়াৰ লগত কথা পাতিবৰ বাবে ব্যগ্ৰ হৈছিল, কিন্তু তেখেতে অনুভৱ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে যে, তেখেতৰ বিদ্যালয়ত বহু প্ৰয়োজনীয় বিষয়ত দেখা শুনা কৰিবলৈ কাম কৰিবলগীয়া আছে। এই অগ্ৰগতিৰ বিষয়ত বিদ্যালয় স্ব-পুনৰীক্ষণ আৰু পৰিকল্পনাৰ উন্নতি কৰাৰ বাবে TESS India ৰ OER's ৰ লগত আমাক চিনাকি কৰাই দিছিল (নেতৃত্বৰ দৰ্শানুপাতঃ বিদ্যালয়ৰ অগ্ৰগতিত স্ব-পুনঃনিৰীক্ষণ আৰু নেতৃত্বৰ ওপৰত যথাৰ্থ দৃষ্টি আৰোপ কৰা বিদ্যালয়ৰ

উন্নীত কৰণৰ পৰিকল্পনা)। মই নিয়ন্ত্ৰণ কৰি আগলৈ চাইছিলোঁ যাতে আমাৰ পৰীক্ষাৰ ফলাফলৰ ভাল খবৰবোৰ মোৰ সহকৰ্মী সকলৰ সৈতে সহজভাৱে অংশ ল'ব পাৰো।

যিহেতু আমি স্ব-পুনৰীক্ষণ গোটটোৰ ওপৰত কাম কৰিছো, মই যথেষ্ট আনন্দিত - মোৰ বিদ্যালয়ত বহু ভালদৰে চলি আছে, কিন্তু সেই সময়ত এজন প্ৰশিক্ষকে আমাৰ বিদ্যালয়ৰ শিক্ষকসকলৰ বিষয়ে কিছুমান প্ৰ.ন কৰিলে, যেনে শিক্ষক সকলে বিদ্যালয় খনৰ বিষয়ে কি ভাবে? মোৰ দহজন শিক্ষক আছে কিন্তু মই কৰা পৰিৱৰ্তন সমূহৰ বিষয়ে তেখেত সকলে কি চিন্তা কৰে, মই অনুভৱ কৰিছো যে মই নাজানো। কোনো প্ৰত্যাহ্বান নজনোৱাকৈ মই যি কৰিবলৈ কওঁ তেখেত সকলে তাকেই কৰে।

উপায়হীন হৈ মই আন এজন গণিতৰ শিক্ষক বিচাৰিলো, কাৰণ আমাৰ এই বিষয়ত বহুতো ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আছে, দুপৰীয়া আহাৰৰ সময়ত জিলা শিক্ষা বিষয়াই ক'লে যে তেখেত এতিয়ালৈকে কোনো এজনকে বিচাৰি উলিয়াব পৰা নাই। তেখেতে ক'লে যে দুজন ব্যক্তিক তেখেতে কৈছিল কিন্তু তেকেতসকল আহিবলৈ সন্মত নহ'ল, কাৰণ তেখেত সকলে ভাবে যে মোৰ বিদ্যালয়ত বহুতো কষ্টকৰ কাম কৰিব লগা হয়। তথাপিও, দুজন ইংৰাজী শিক্ষক আৰু এজন বিজ্ঞান শিক্ষক আগবাঢ়ি আহিল কিন্তু তেখেতসকলে আন বিদ্যালয়লৈ যোৱাৰ বাবে ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰি অনুমতি বিচাৰিলে। মই আচৰিত আৰু হতাশ হ'লো।

যেতিয়া আমি পৰিকল্পনাৰ উন্নতিৰ বাবে আগবাঢ়িছিলোঁ, মই অনুভৱ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিলোঁ মই এজন স্বেচ্ছাচাৰকৰ দৰে ব্যৱহাৰ কৰিছো।

মই বহু পৰিৱৰ্তন প্ৰয়োগ কৰিলোঁ আৰু সিদ্ধান্ত ল'লো যে কেনেকৈ মই বিদ্যালয়ৰ উন্নতি কৰিব পাৰিম। কিন্তু অন্য শিক্ষক সকলক মই কোনো ধৰণৰ আলোচনাত জড়িত নকৰিলোঁ। তেখেত সকলৰ মতামত মই প্ৰয়োজন বুলি দেখুৱালোঁ আৰু তেখেতসকলৰ অভিজ্ঞতা মই মূল্য দিওঁ বুলি ক'লো। আচৰিত নহ'লো যে তেখেতসকলৰ কেইজনমানে মানসিক চাপ অনুভৱ কৰিছিল।

মই অনুভৱ কৰিছিলো যে, যদিও ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকল বিদ্যালয়লৈ আহিবলৈ ভাল পায়, মই শিক্ষক সকলৰ ভালৰ ওপৰতো চকু দিয়াটো প্ৰয়োজন। মই বিদ্যালয়লৈ ঘুৰি আহিলোঁ আৰু মনতে সিদ্ধান্ত কৰিলো যাতে মই শিক্ষক সকলৰ প্ৰতি আৰু বেছি সহায়ক হওঁ। সহকৰ্মী সকলৰ লগ হোৱা পিছৰ সভাত, সচৰাচৰ কৰি থকা প্ৰশাসনীয় কাম কাজৰ সলনি মই তেখেত সকলক দলত কাম কৰিবলৈ আৰু বিদ্যালয়খন কেনেদৰে ভাল কৰিব পাৰি তাৰ বিষয়ে চিন্তা কৰিবলৈ ক'লো। সেই অৱস্থাত এটা অতি উত্তেজনাপূৰ্ণ আলোচনাৰ সৃষ্টি হ'ল আৰু তেখেতসকলে বহুবোৰ পৰামৰ্শ আগবঢ়ালে যিবোৰৰ বিষয়ে মই চিন্তা কৰা নাছিলোঁ। তেখেতসকলে অলপতে উনুষ্ঠিত হোৱা পৰীক্ষাৰ ভাল ফলাফলক স্বীকৃতি দিলে, কিন্তু এইটো স্পষ্ট হ'ল যে তাত বহুবোৰ অন্য বিষয় আছে য'ত তেখেত সকলে বেছি পৰিমাণে গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছিল।

ইয়াৰ পিছত আমি কি কি বিষয়ত বিকাশ কৰিব পাৰোঁ তাৰ ওপৰত আলোচনা কৰিছিলোঁ। মই প্ৰত্যেকজন শিক্ষককে পৃথকভাৱে লগ কৰাৰ বাবে স্থিৰ কৰিলোঁ যাতে তেখেতসকলৰ কামৰ স্থিতি সমন্ধে জানিব পাৰোঁ। সেই কাম সমূহ যে তেখেতসকলৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় আৰু ব্যক্তিগতভাৱে তেখেতসকলে এই সমূহৰ পৰা বহু শিকিব পাৰিব সেই বিষয়ে স্পষ্ট কৰিলোঁ।

চিন্তন (Pause for thought)

এই ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নটোৰ ওপৰত গভীৰ ভাৱে চিন্তা কৰক। আপোনাৰ শিক্ষক সকলে আপোনাৰ বিদ্যালয়ত কাম কৰি ভাল পায় বুলি ভাবেনে? তেখেতসকল আগ্ৰহ কৰে, সঁহাৰি জনায় নে আঁতৰি যায়?

6 আপোনাৰ চিন্তা শিক্ষক সকলৰ ওপৰত কেন্দ্ৰীভূত কৰক (6 Focusing on your teachers)

চিত্ৰ ২ বৃত্তিমূলক উন্নতিকৰণত আপোনাৰ শিক্ষক সকলে আপোনাৰ উদাহৰণক অনুসৰণ কৰিব।

আপোনাৰ স্ব-শিকনত আপোনাৰ মনোভাৱ আপোনাৰ শিক্ষক সকলৰ বৃত্তিমূলক উন্নতিৰ মনোভাৱৰ ওপৰত পোনপটীয়াকৈ প্ৰভাৱ পেলাব। আপোনাৰ কৌশল সমূহৰ আৰু পৰিৱৰ্ত্তনৰ বাবে তেখেতসকল উৎসাহিত হ'ব আৰু নিজকে পৰিৱৰ্ত্তিত কৰিব। আপোনাৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ সমল হ'ল আপোনাৰ শিক্ষক সকল। সেয়ে তেখেত সকল যাতে যিমান দূৰ সম্ভৱ এজন শিক্ষক হিচাপে পৰিগণিত হয় তাৰ বাবে আপুনি সুযোগ দিয়াটো অতি প্ৰয়োজন। আপুনি আশা কৰাটো বাঞ্চনীয় যে তেখেত সকল যাতে আপোনাতকৈ ভাল শিক্ষক হ'ব পাৰে।

বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান সকলে আগৰণুৱা শিক্ষক সমন্ধে কোৱা কিছুমান ভিডি'অ (videos) নিশ্চয় আপুনি চাবলৈ ভাল পাব।

ভিডি'অ ঃ বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব- আগবনুৱা শিক্ষক সকল।

ভিডি'অ ঃ বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব- শিকনৰ পৰিৱেশ।

ভিডি'অ ঃ বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব- আকৰ্ষণীয় শিক্ষণ আৰু শিকন।

TESS India ৰ শিক্ষক উন্নীতকৰণৰ OER's এনে কিছুমান সঁজুলি যিয়ে আপোনাৰ শিক্ষক সকলক নতুন কামৰ অভিগমনত আৰু শিক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত পৃথক ধাৰণা সৃষ্টিৰ পথ দেখুৱাব। OER's এ শিক্ষক সকলক 'শিক্ষাৰ্থী' হিচাপে স্থান দিছে, যাতে এই সঁজুলি সমূহক স্বীকৃতি দি তেখেতসকলে তেখেতসকলৰ অৰ্হতা সমূহৰ উন্নতি সাধন কৰিব পাৰে। এই সঁজুলি সমূহৰ দ্বাৰা সত্ৰি য় ভাৱে জড়িত হৈ সুচাৰুভাৱে শিক্ষণ আৰু শিকন প্ৰত্ৰি য়া সম্পন্ন কৰিব পাৰে আৰু সহকৰ্মীৰ সৈতে সহযোগিতাৰে কাম কৰে।

শিক্ষক হিচাপে শিক্ষা গ্ৰহণ কৰাটো জটিল আৰু এটা জীৱন জোৰা প্ৰত্ৰি য়া। বহুবোৰ মূলনীতি শিক্ষক শিক্ষণ আৰু শিকনৰ উপলব্ধিৰ বাবে প্ৰস্তাৱ দিছে, কিন্তু মাত্ৰ ছয়টা ক্ষেত্ৰহে জ্ঞান পূৰ্ণ কৰাত শিক্ষকৰ বাবে নিশ্চিতভাৱে উপযোগী (Shulman and Sulman, 2007)

- পৰিকল্পনা
- অভিৰোচন
- বোধ
- অভ্যাস/ কাৰ্য্য সম্পাদন
- সমাজ

এই সকলো বোৰ ২ নং তালিকাত পুংখানুপুংখভাৱে বৰ্ণনা কৰা হৈছে।

তালিকা ২ - এজন কৃতি শিক্ষক গঢ় দিয়াত মন্তব্য দাঙি ধৰিছে (Shulman and Shulman 2007 ৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা হৈছে)

বিষয়	মন্তব্য
পৰিকল্পনা	ভাল শিক্ষকসকলে সাফল্য পাবৰ বাবে কি দৰে চেষ্টা কৰিব তাৰ ওপৰত এটা স্পষ্ট পৰিকল্পনা থাকিব লাগিব। অভিজ্ঞতাৰ পোহৰেৰে প্ৰতিফলিত কৰি তেখেত সকলৰ উন্নতিৰ পৰিকল্পনাবোৰ উপযোগী কৰাৰ প্ৰতি ইচ্ছুক হ'ব লাগিব।
অভিৰোচন	উন্নতি আৰু বিকাশৰ বাবে ভাল শিক্ষক সকল অনুপ্ৰাণিত হোৱা উচিত।
বোধ	ভাল শিক্ষকে এইটো জনা অতি প্ৰয়োজন যে কি কৰিব আৰু কেনেকৈ কৰিব। তেখেতসকলে যিটো বিষয় পঢ়াব সেই বিষয়টো জনাৰ অতি প্ৰয়োজন আৰু কেনেকৈ সফলতাৰে পঢ়াব সেইটোও।
অভ্যাস/কাৰ্য সম্পাদন	ভাল শিক্ষক সকলে বুজি পায় যে কাৰ্য সম্পাদন/অভ্যাসটো অতি জটিল আৰু বিকাশৰ বাবে অতিৰিক্ত সময়ৰ প্ৰয়োজন। তেখেতসকলে জানে যে শ্ৰেণী কোঠাত শিকা তথ্যসমূহক কেনেকৈ বিে ষণ কৰিব লাগে। ভাল শিক্ষক সকলে বিভিন্ন ধৰণৰ অভিগমন চেষ্টা কৰি অভিজ্ঞতাৰ পৰা শিকে।
প্ৰতিফলিত কৰক	ভাল শিক্ষকসকলে তেখেতসকলে কি কৰিছে আৰু অভিজ্ঞতাৰ পৰা কি শিকিলে সেইবোৰ প্ৰতিফলিত কৰে। প্ৰতিফলনৰ অবিহনে, শিক্ষকসকলে পৰিৱৰ্তনৰ সমৰ্থতা হেৰুৱাব।
সমাজ	ভাল শিক্ষকসকলে বুজি পায় যে তেখেত সকলো সমাজৰ এটা অঙ্গ। সেয়ে সমাজৰ লগত সমানে লক্ষ্য আৰু উৎকৰ্ষতাত অংশ গ্ৰহণ কৰে। সমাজৰ পৰা যেনেদৰে উপায় অবলম্বনত সহায় পায় তেনেদৰে সমাজকো সহায় আগ বঢ়ায়।

চিন্তন (Pause for thought)

- আপোনাৰ বিদ্যালয়ত জ্ঞান আহৰণৰ এই ক্ষেত্ৰসমূহ কেনেদৰে প্ৰয়োগ কৰিব।
- আপোনাৰ শিক্ষক সকলৰ কিমানজনক আপুনি ভাল বুলি অভিহিত কৰিব?
- আপোনাৰ সকলো সহকৰ্মীক নিৰীক্ষণ কৰি কোনবোৰ ক্ষেত্ৰত বহু বেচি বিকাশৰ প্ৰয়োজন বুলি ভাবে?

শিক্ষক শিকনৰ বাবে এই ক্ষেত্ৰ সমূহত TESS India ৰ OER's এ সকলো প্ৰকাৰৰ সহায় আগবঢ়াইছে। OER's এ অন্তৰ্নিহিত হৈ থকা প্ৰত্যাহ্বান সমূহ গ্ৰহণ কৰে আৰু চেষ্টাৰ বাবে অভিৰোচন কৰায়। বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান হিচাপে, আপোনাৰ স্থান হ'ল আপোনাৰ শিক্ষক সকলক উৎসাহপূৰ্ণ সঁহাৰি জনোৱা আৰু তেখেতসকলক একে লগে কাম কৰাৰ সুবিধা প্ৰদান কৰা।

7 সাৰাংশ (7 Summary)

বৰ্তমান সময়ত শিক্ষাত হোৱা পৰিৱৰ্তনৰ বাবে ভাৰতীয় বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান সকলৰ বহু বেছি দায়িত্ব আহি পৰিছে। কিন্তু এই পৰিৱৰ্তন সমূহে প্ৰকৃতাৰ্থত আপোনাৰ বিদ্যালয়খন পৃথককৈ গঢ়ি তোলাতো সুযোগ দিছে আৰু লগতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ শিকনৰ ফলাফল বহন কৰাত আপোনাৰ প্ৰভাৱ কঢ়িয়াই আনিছে। আপোনাৰ বি ৱাস আছে যে পৰিৱৰ্তন হৈছে আৰু সেয়ে আপুনি আপোনাৰ বিদ্যালয়ত হোৱা পৰিৱৰ্তন সমূহৰ গুণগত বৈশিষ্ট আৰু অহৰ্তা সমূহ প্ৰদৰ্শন কৰিবলৈ কওক। এই প্ৰত্যাহ্বানৰ মুখা মুখি হোৱাত TESS India ৰ

বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব দিয়াত OER's এ আপোনক সহায় কৰিব, বিশেষকৈ আপোনাৰ বিদ্যালয়ত পৃথকভাৱে কাম কৰাৰ বাবে শিক্ষক সকলক প্ৰোৎসাহ দিব আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় নীতি NCF ২০০৫ আৰু NCFTE ২০০৯ ৰ অনুসৰি নতুন কাম আৰম্ভ কৰাৰ বাবে গ্ৰহণযোগ্য কৰি তুলিব।

আপুনি এজন সক্ৰিয় শিকাৰু আৰু আপোনাৰ জ্ঞান আৰু অহৰ্তা সমূহৰ মাজৰ ব্যৱধানৰ সমস্যা সমাধানৰ বাবে এই গোটটোৱে আপোনাৰ প্ৰয়োজনীয়তাক কেন্দ্ৰীভূত কৰিছে। এই গোটটোত কাম কৰোঁতে TESS India ৰ বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব দিয়াত OER's এ দেখুৱাবৰ দৰে আপুনি শিকন পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰিব। আপোনাৰ প্ৰগতিৰ স্ব-নিৰীক্ষণ আৰু শিকন আৰু সহকৰ্মীৰ লগত সমভাগে অংশ গ্ৰহণ কৰাটো উচিত।

সমল (Resources)

সমল ১ TESS-India সমলবোৰৰ সাৰাংশ Resource 1: Summary of TESS-India resources)

বিদ্যালয়ৰ মুৰব্বীসকলক **OER** বিলাক (আপোনাৰ কাৰণে) **School Leadership OERs (for you)**

বিদ্যালয়ৰ মুৰব্বীৰ কাৰণে ইয়াত ২০ টা **OER** ৰ সজোৱা হৈছে, (প্ৰধান শিক্ষকসকল, অধ্যক্ষ আৰু উপাধ্যাক্ষসকল আৰু এই ভূমিকাবোৰত উদ্যানি যোগোৱা সেই ব্যক্তি সকলৰ কাৰণে) । এই **OER** বিলাকে- বিদ্যালয়ৰ মুৰব্বীসকলক বিভিন্ন দিশত তেওঁলোকৰ ভূমিকা, লগতে পদ্ধতিবিলাক আৰু নিয়মবিলাক যিবোৰ বিদ্যালয়খনৰ পৰিবৰ্তন আৰু উন্নতিৰ দিশত আগুৱাই নিবৰ কাৰণে প্ৰয়োজন, তাত সহায় কৰে। এইবিলাকে বিদ্যালয়ৰ মুৰব্বীসকলক শিকন আৰু শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াত বাস্তৱিক পৰিবৰ্তন হোৱাত সহায় কৰে আৰু মুৰব্বীসকলে সমূহীয়া ভাবে বিদ্যালয়ত শিকন কাৰ্যটো উন্নত কৰাত স্পষ্টতা আনে। এইবিলাক সমল ৩ ত তালিকাভূক্ত কৰা হৈছে।

মূল সমল সমূহ (Key resources)

TESS India ৰ মুক্ত শৈক্ষিক সমলক (OER's) দহটা সমলৰ সমষ্টিৰে সহায় কৰে। এই মূল সমল সমূহ, সকলো বিষয় আৰু স্তৰত; আপোনাৰ প্ৰয়াস আৰু শিক্ষাদান শৈলীৰ ওপৰত ব্যৱহাৰিক পৰামৰ্শ আগবঢ়ায় যাতে আপোনাৰ আৰু আপোনাৰ শিক্ষকসকলৰ মূল অভ্যাসসমূহ TESS India ৰ মুক্ত শৈক্ষিক সমলৰ দ্বাৰা হয়। ইহঁতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক সংগঠিত কৰা, শিকনৰ ক্ৰিয়া-কলাপ আৰু শিক্ষক ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰী,ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ আন্তঃ ক্ৰিয়াৰ পথ সমূহো অন্তৰ্ভূক্ত কৰে। এই মূল সমল সমূহে অন্তৰ্ভূক্ত কৰে, এই মূল সমল সমূহ OER's ৰ সৈতে উপযোগীকৈ (সমল হিচাপে) সংঘবদ্ধ আৰু শিক্ষক-প্ৰশিক্ষক বা বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান সকলৰ প্ৰশিক্ষণ আৰু আন বিষয় সমূহত ব্যৱহাৰ কৰিবৰ বাবে একক নথি/দস্তাবেজ হিচাপেও সহজলভ্য।

শ্ৰৱণ-দৰ্শন সা-সঁজুলি (Audio-visual material)

ইয়াত মূল সমল সমূহৰ সৈতে প্ৰসঙ্গত্ৰমে মিল থকা ভিডিও ক্লিপৰ এটা সমষ্টি আছে, য'ত শ্ৰেণীকোঠাৰ অত্যাৱশ্যকীয় কৌশলসমূহ উদাহৰণেৰে দাঙি ধৰিছে, এবিোৰ ক্লিপৰ দ্বাৰা ভাৰতীয় শ্ৰেণী কোঠাত শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ অংশগ্ৰহণ, অনুশীলনৰ ব্যৱহাৰৰ পৰিসৰ, নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে নিৰ্দ্দিষ্ট কাৰ্য প্ৰদৰ্শিত আৰু আচৰণত দৰ্শক সকলক মন্তব্য দিয়াৰ বাট দেখুৱাই দিছে। এই ক্লিপ সমূহ হিন্দী ভাষাৰ শ্ৰেণীকোঠাৰ চিত্ৰ লোৱা হৈছে আৰু শ্ৰৱণ সমূহ বিভিন্ন ৰাজ্যৰ ভাষালৈ অনুবাদ কৰা হৈছে।

এই ভিডিত ক্লিপ সমূহৰ লগত সংযোগ কৰি OER's ক ভিডিত আইকণ হিচাপে উপযুক্ত স্থানত সন্নিৱিষ্ট কৰি চিহ্নিত কৰা হৈছে আৰু উপবোক্তাৰ অনলাইনত সহজলভ্য হ'ব 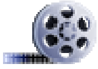 উপভোক্তা সকলৰ বাবে এইটো ডাইন লোড কৰি টেবলেটত ব্যৱহাৰ কৰাটো সম্ভৱপৰ হব, আৰু মোবাইল ফোনতো কাৰ্ড ব্যৱহাৰ কৰি এই ভিডিও ক্লিপ সমূহ চাব পাৰিব।

শিক্ষক উন্নীতকৰণত মুক্ত শৈক্ষিক সমলসমূহ (আপোনাৰ শিক্ষক সকলৰ বাবে) (Teacher Development OERs (For your teachers)

তাত তিনিটা বিষয়ৰ ক্ষেত্ৰত ৪৫ টা মাধ্যমিক মুক্ত শৈক্ষিক সমল আছেঃ ১৫ টাকৈ প্ৰত্যেক মাধ্যমিক ইংৰাজী, মাধ্যমিক গণিত আৰু মাধ্যমিক বিজ্ঞানত। এইবোৰ মুক্ত শৈক্ষিক সকল আৰু শিক্ষক প্ৰশিক্ষক সকল আৰু শিক্ষক সকলে তেখেত সকলৰ শ্ৰেণী কোঠা সমূহত ব্যৱহাৰ কৰিবৰ বাবে ব্যৱহাৰিক মতামতৰ যোগান ধৰিছে।

শিক্ষক উন্নতীকৰণত মুক্ত শৈক্ষিক সমলসমূহ (আপোনাৰ শিক্ষক সকলৰ বাবে)

(Teacher Development OERs (for your teachers)

তাত তিনিটা বিষয়ৰ ক্ষেত্ৰত ৪৫ টা মাধ্যমিক মুক্ত শৈক্ষিক সমল আছেঃ ১৫ টাকৈ প্ৰত্যেক মাধ্যমিক ইংৰাজী, মাধ্যমিক গণিত আৰু মাধ্যমিক বিজ্ঞানত। এইবোৰ মুক্ত শৈক্ষিক সকল আৰু শিক্ষক প্ৰশিক্ষক সকল আৰু শিক্ষক সকলে তেখেত সকলৰ শ্ৰেণী কোঠা সমূহত ব্যৱহাৰ কৰিবৰ বাবে ব্যৱহাৰিক মতামতৰ যোগান ধৰিছে।

সমল 2 ঃ নেতৃত্বৰ অৰ্হতাৰ পৰীক্ষা (Resource 2: Leadership competencies audit)

তালিকা ২.১ঃ নেতৃত্বৰ অৰ্হতাৰ পৰীক্ষা (MacBeath and Myers,1999 ৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা হৈছে)

নেতৃত্বৰ অৰ্হতা সমূহ		আপুনি স্ব-যোগ্যতা কেনেদৰে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিব? (শুদ্ধত টিক্)			শেষতীয়াকৈ আপুনি এইটো কি পৰিস্থিতিত কৰিছিল?
		অতি বেছি অৰ্হতা	অতি বেছি অৰ্হতা	অতি বেছি অৰ্হত	
আন ব্যক্তিৰ সৈতে কাম কৰা।	অতি বেছি অৰ্হতা সম্পন্ন				
	পৰ্য্যাপ্ত পৰিমাণ অৰ্হতা সম্পন্ন				
	কণমানি অৰ্হতা সম্পন্ন				
	অতি বেছি অৰ্হতা সম্পন্ন				
	পৰ্য্যাপ্ত পৰিমাণ অৰ্হতা সম্পন্ন				
আন ব্যক্তিৰ সৈতে কাম কৰা।	সিদ্ধান্ত লোৱাৰ আগতে বোধৰ অন্বেষণ কৰি।				
	সিদ্ধান্ত লোৱাৰ আগতে বোধৰ অন্বেষণ কৰি।				
	সিদ্ধান্ত লোৱাৰ আগতে বোধৰ অন্বেষণ কৰি।				

নেতৃত্বৰ অৰ্হতা সমূহ		আপুনি স্ব-যোগ্যতা কেনেদৰে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিব? (স্তম্ভত টিক্ দিয়ক)			শেষতীয়াকৈ আপুনি এইটো কি পৰিস্থিতিত কৰিছিল?
		অতি বেচি অৰ্হতা সম্পন্ন	অতি বেচি অৰ্হতা সম্পন্ন	অতি বেচি অৰ্হতা সম্পন্ন	
আন ব্যক্তিক অধিকাৰ প্ৰদান কৰি	আন ব্যক্তিক সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ আৰু দায়িত্ব লবৰ বাবে অধিকাৰ প্ৰদান কৰি।				
আন ব্যক্তিক অধিকাৰ প্ৰদান কৰি	আন ব্যক্তিক সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ আৰু দায়িত্ব লবৰ বাবে অধিকাৰ প্ৰদান কৰি।				
	আন ব্যক্তিক সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ আৰু দায়িত্ব ল'বৰ বাবে অধিকাৰ প্ৰদান কৰি।				
	উৎসাহ দেখুৱা।				
সাপেক্ষ সক্ৰিয় সিদ্ধানাত লোৱা	পৰিচালনা আৰু সম্পূৰ্ণ ভাৱে উন্নতিৰ পৰিকল্পনাৰ যোগান ধৰা।				
	পৰিচালনা আৰু সম্পূৰ্ণ ভাৱে উন্নীতৰ পৰিকল্পনাৰ যোগান ধৰা।				
	পৰিচালনা আৰু সম্পূৰ্ণ ভাৱে উন্নীতৰ পৰিকল্পনাৰ যোগান ধৰা।				

নেতৃত্বৰ অৰ্হতা সমূহ		আপুনি স্ব-যোগ্যতা কেনেদৰে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিব? (স্তম্ভত টিক্ দিয়ক)			শেষতীয়াকৈ আপুনি এইটো কি পৰিস্থিতিত কৰিছিল?
		অতি বেচি অৰ্হতা সম্পন্ন	অতি বেচি অৰ্হতা সম্পন্ন	অতি বেচি অৰ্হতা সম্পন্ন	
পৰিৱৰ্তনক সুচাৰুৰূপে পৰিচালনা	নতুন পথেৰে কাম কৰাত উৎসাহ প্ৰদান				
	নতুন পথেৰে কাম কৰাত উৎসাহ প্ৰদান				
	নতুন পথেৰে কাম কৰাত উৎসাহ প্ৰদান				
দলগত কামত উৎসাহ	নতুন পথেৰে কাম কৰাত উৎসাহ প্ৰদান				

সমল ৩ঃ বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্বৰ ফলাফল (Resource 3: School Leadership learning outcomes)

তালিকা R ৩ঃ১ TESS India বিদ্যালয়ৰ নেতযত্বৰ মুক্ত শৈক্ষিক সমলৰ (OER's) তালিকা ফলাফল

NCSL ৰ মূল ক্ষেত্ৰ	OER's ৰ শিৰোনাম	শিকন ফলাফল
দিক্ বিন্যাস লক্ষ্য স্থিৰ কৰা	সমৰ্থবান হিচাবে প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান	• আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্বৰ কৌশল সমূহ পুনৰীক্ষণ কৰক আৰু বিকাশৰ বাবে ক্ষেত্ৰ সমূহ চিনাক্ত কৰক। • TESS-India ৰ মুক্ত শৈক্ষিক সমলসমূহক ব্যৱহাৰৰ বাবে আপোনাৰ শিকনৰ গতিপথ পৰিকল্পনা কৰা হৈছে যিয়ে আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্বৰ কৌশল সমূহ উন্নত কৰিব। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ শিকনক সমৰ্থবান বুলিলে কি বুজো?
	সমৰ্থবান হিচাপে মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান	• আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্বৰ কৌশল সমূহ পুনৰীক্ষণ কৰক আৰু বিকাশৰ বাবে ক্ষেত্ৰ সমূহ চিনাক্ত কৰক। • TESS India ৰ মুক্ত শৈশিক সমল সমূহ ব্যৱহাৰৰ বাবে আপোনাৰ শিকনৰ গতিপথ পৰিকল্পনা কৰা হৈছে যিয়ে আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্বৰ কৌশল সমূ উন্নত কৰিব। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ শিকনক সমৰ্থবান বুলিলে কি বুজো।
নেতৃত্বৰ ওপৰত আশা	আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ বাবে ভৱিষ্যতৰ পৰিকল্পনাবোৰ সমভাৱে সৃষ্টি কৰক	• বিদ্যালয়ৰ বিকাশৰ প্ৰত্যেক দিনৰ কামসমূহত বিদ্যালয়ৰ বিকাশৰ পৰিকল্পনাই কেনেকৈ অৱগত কৰায়। • আপোনাৰ নিজৰ বিদ্যালয়ৰ পৰিকল্পনা কেনেকৈ উদ্ভাৱন কৰিব। • ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে উন্নতি আৰু পৰিকল্পনা কাৰ্যকৰণ যাতে পৃথককৈ পঠিত হয়, তাত আন ব্যকিতক কেনেদকে জড়িত কৰিব।
	বিদ্যালয়ৰ স্ব- পুনৰীক্ষণত আগভাগ লোৱা	• সুযোগ আৰু প্ৰত্যাহ্বান সমূহত বিদ্যালয়ৰ স্ব-পুনৰীক্ষণ। • বিদ্যালয়ৰ স্ব-পুনৰীক্ষণ চত্ৰ ৰ প্ৰকৃতি। • গুণবাচক আৰু সংখ্যাগত তথ্যক ব্যৱহাৰ আৰু কেনেকৈ সংগৃহিত কৰিব।
	বিদ্যালয়ৰ উন্নীতকৰণ পৰিকল্পনাত আগভাগ লোৱা	• পৰিকল্পনা প্ৰত্ৰি য়াৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট্য হ'ল এখন সফল বিদ্যালয়। • ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ শিকনত বিকাশৰ বাবে বিদ্যালয়ৰ কাৰ্য পৰিকল্পনা বিস্তৃত ভাৱে কৰা উচিত। • স্থানীয় আঢ্যৱন্ত ব্যক্তি আৰু বিশেষকৈ বিদ্যালয় পৰিচলনা কমিটিক বিদ্যালয়ৰ উন্নীতকৰণৰ পৰিকল্পনাত জড়িত কৰিব লাগে। • সফল বিদ্যালয়ৰ উন্নতীকৰণ পৰি কল্পনাত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ ফলাফল সমূহ পৃথককৈ লিপিদ্ধ কৰিব লাগে।
	আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ বিকাশত ভিন্ন বিচিত্ৰতা তথ্যৰ ব্যৱহাৰ,	• পত্যেক বছৰত সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়েই শিকন আহৰণত আটাইতকৈ বেচি সাফল্য লাভ কৰাটো নিয়াৰিকৈ নিচিন্ত হবৰ বাবেই বিচিত্ৰতাৰ প্ৰয়োজন। • সংগৃহিত তথ্যৰ ব্যৱহাৰ কৰি সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকনৰ ফলাফল আৰু এখন কাৰ্য পৰিকল্পনাৰ বিকাশ ঘটোৱা। • বিচিত্ৰতাৰ ওপৰত বি যণ আৰু তথ্য ব্যৱহাৰ কৰি শিক্ষক আৰু স্তানীয় ৰাইজক একেলগে পথ দেখুৱা।

NCSL ৰ মূল ক্ষেত্ৰ	OER's ৰ শিৰোনাম	শিকন ফলাফল
	পৰিকল্পনা আৰু পৰিৱৰ্তন আপোনাৰ বিদ্যালয়ক পথ দেখুৱাওক	• বাহ্যিক আৰু আভ্যন্তৰীণ পৰিৱৰ্তনৰ বিচিত্ৰতাসমূহ চিনাক্ত কৰা। • পৰিৱৰ্তনৰ প্ৰয়োগত অহা প্ৰাত্যাহ্বানসমূহ চিনাক্ত কৰা। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ অত্যাৱষ্যকীয় পৰিকল্পনা আৰু পৰিৱৰ্তনৰ আগৰণুৱা পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰা। • শৈক্ষিক নেতৃত্বৰ অভিদমন আৰু এইবোৰ আপোনাৰ অভিগমনৰ লগত সমন্ধ স্থাপন কৰা। • পৰিৱৰ্তনৰ প্ৰকল্পৰ দ্বাৰা আন ব্যক্তি সকলক উদাহৰণ, উৎসাহ আৰু অভিৰোচনৰ দ্বাৰা পথ দেখুৱা।
	আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ পৰিৱৰ্তন কাৰ্যকৰী কৰক	• পৰিৱৰ্তন প্ৰক্ৰি য়াৰ প্ৰকৃতি আৰু জনসাধাৰণে কেনেকৈ পৰিৱৰ্তনত সঁহাৰি জনাব। • পৰিৱৰ্তনৰ কিছুমান মূল সূত্ৰ আৰু বিদ্যালয়ত তেওঁলোকৰ আনুসঙ্গিকতা। • পৰিৱৰ্তনৰ প্ৰয়োগত আন ব্যক্তি সকলৰ লগত কেনেকৈ কাম কৰিব।
পৰিচালনা আৰু নিজক উন্নত কৰা	পৰিচালনা আৰু নিজক উন্নত কৰা	• আপোনাৰ কামৰ উৎকৰ্ষ সাধন, আন ব্যক্তি ক প্ৰতিনিধিত্ব কৰা আৰু আপোনাৰ সময়ক সঠিক ব্যৱহাৰ কৰা। • আপোনাৰ ব্যক্তি গত আৰু বৃত্তিমূলক উন্নতিৰ পৰিকল্পনা কৰা। • দৃঢ়তাৰে বিষয়নিষ্ঠভাৱে নিজক প্ৰতিষ্ঠা কৰা।
শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰি য়া ৰূপান্তৰ	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ত শিক্ষণ আৰু শিকন বিকাশৰ পথ প্ৰদৰ্শন	• শৈক্ষিক শৈলী আৰু TESS-India ৰমুক্ত শৈক্ষিক সমলৰ গঠনৰ লগত ঘনিষ্ঠ হোৱা। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ত মুক্ত শৈক্ষিক সমলসমূহ ব্যৱহাৰ আৰু উপযোগী গুণসমূহক প্ৰসংশা কৰা। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ শিকনত অংশ গ্ৰহণ বৃদ্ধিৰ বাবে কাৰ্য তৎপৰতাৰ কেন্দ্ৰ চিনাক্ত কৰোৱা। • শিক্ষণ আৰু শিকনৰ বিকাশৰ কেনেকৈ অনুভৱ কৰাব।
	মাধ্যমিক বিদ্যালয়ত শিক্ষণ আৰু শিকন বিকাশৰ পথ প্ৰদৰ্শন	• শৈক্ষিক শৈলী আৰু TESS-India ৰমুক্ত শৈক্ষিক সমলৰ গঠনৰ লগত ঘনিষ্ঠ হোৱা। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ত মুক্ত শৈক্ষিক সমলসমূহ ব্যৱহাৰ আৰু উপযোগী গুণসমূহক প্ৰসংশা কৰা। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ শিকনত অংশ গ্ৰহণ বৃদ্ধিৰ বাবে কাৰ্য তৎপৰতাৰ কেন্দ্ৰ চিনাক্ত কৰোৱা। শিক্ষণ আৰু শিকনৰ বিকাশৰ কেনেকৈ অনুভৱ কৰাব।

NCSL ৰ মূল ক্ষেত্ৰ	OER's ৰ শিৰোনাম	শিকন ফলাফল
	আপোনাৰ বিদ্যালয়ক মূল্যাংকণৰ পথ প্ৰদৰ্শন	• মূল্যাংকণৰ বাবে শিক্ষণ আৰু শিকনৰ বাবে মূল্যাংকণৰ মাজত পাৰ্থক্য। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ত শিক্ষকসকলৰ সৈতে সৃজনমূলক মূল্যামকণৰ সময়ত তথা সংগ্ৰহ কৰি চাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক প্ৰতিপুষ্টি প্ৰদান কৰে যাতে তেওঁলোকৰ শিকনৰ বিকাশত সহায় হয়।
	শিক্ষকসকলক সম্পাদিত কাৰ্য উন্নত কৰাত সহায়ক হোৱা	• শিক্ষকসকলৰ সম্পাদিত কাৰ্যৰ মূল্যাংকণ। • সুকীয়াকৈ প্ৰত্যেকজন শিক্ষকৰ সম্পাদিত কাৰ্যৰ বিকাশৰ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা। • শিক্ষক সকলৰ সৈতে কাৰ্য সম্পাদনৰ বাবে কিছুমান ধাৰণা ব্যৱহাৰ কৰি কেনেকৈ গঠনমূলক সভাৰ আয়োজন সভাৰ আয়োজন কৰিব। • শিক্ষকসকলৰ কাৰ্য সম্পাদনৰ ধাৰণা ব্যৱহাৰ কৰি তদাৰক কৰা।
	নিৰীক্ষণ আৰু প্ৰশিক্ষণ	• নিৰীক্ষণ আৰু প্ৰশিক্ষণৰ মাজত পাৰ্থক্য আৰু সহকৰ্মীৰ শিকনত এই দুয়োটাই কেনেকৈ সহায় কৰিব। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ত সহকৰ্মী সদস্যসকলৰ লগত হোৱা কথা-বতৰাই শিক্ষণ আৰু শিকনৰ কেনেদৰে বিকাশ ঘটাব। • সন্তোষজনক ফলাফলৰ সৈতে পৰিকল্পনা আৰু প্ৰশিক্ষণ প্ৰদানৰ কাৰ্যকাল বৃদ্ধি। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ত প্ৰশিক্ষণ সমস্কৃতিৰ উপযোগিতাৰ বিতংভাৱে বিবেচনা।
	আপোনাৰ বিদ্যালয়ত সফল শিকন সংস্কৃতিৰ উন্নতি	• বিদ্যালয়ৰ সংস্কৃতি কি আৰু ই কেনেকৈ শিকনত প্ৰভাৱ পেলাব। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ত আৰম্ভ কৰিবৰ বাবে সংস্কৃতিৰ চিনাক্ত কৰা। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ত শিকন সংস্কৃতিত ধনাত্মক অংশ গ্ৰহণৰ উন্নতিৰ বাবে গ্ৰহণ কৰা কিছুমান কৌশল।
	আপোনাৰ বিদ্যালয়ত শ্ৰেণী উন্নতিৰ অন্তৰ্ভূক্ত কৰক	• আপোনাৰ সহকৰ্মীৰ অন্তৰ্ভূক্তি ৰ সৈতে বিচিত্ৰতাক বুজি আৰু নিৰপেক্ষতা ৰক্ষা কৰি অংশ গ্ৰহণ উন্নত কৰা। • কামক অগ্ৰাধিকাৰ দি সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকনৰ ফলাফলত বিকাশত গুৰুত্ব। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ পৰিকল্পনাৰ বাবে সকলোৱে সৈতে সহযোগিতাৰে আৰু কাৰ্য সম্পাদন কৰক যাতে অসুবিধাবোৰৰ উদ্দেশ্য বা বৰ্জন কৰিব পাৰি। • আপোনাৰ হস্তক্ষেপৰ প্ৰভাৱ মূল্যায়ন কৰাটো প্ৰয়োজন।

NCSL ৰ মূল ক্ষেত্ৰ	OER's ৰ শিৰোনাম	শিকন ফলাফল
	ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকন সফল কৰিবৰ বাবে সমলসমূহ সুচাৰু ৰূপে পৰিচালনা কৰক	• বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত আৰু বাহিৰৰ দুয়োঠাইতে সহজলভ্য বিস্তাৰিত হৈ থকা ব্যাপক সমল সমূহক জনা। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত কম পৰিমাণে ব্যৱহৃত বিভিন্ন সমলসমূহক কেন্দ্ৰীভূত কৰোৱা। • সহকৰ্মীসকলক শিকনসমূহৰ ব্যৱহাৰ, সঠিকভাৱে আৰু সফলভাৱে হোৱাটো নিশ্চিত কৰাত জড়িত কৰোৱা। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ত সফলভৱে সমলসমূহৰ ব্যৱহাৰৰ এখন পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰোৱা। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ত সূক্ষ্মবিবেচনাৰ বাবে প্ৰযুক্তিৰ পৰিসৰৰ বিষয়ে ব্যৱহাৰ কৰাব পাৰে। • আপোনাৰ বিদ্যালয়ত সৃজনীকাৰী (ICT) তথ্য আৰু যোগাযোগ প্ৰযুক্তিৰ সঁজুলি আৰু উদ্ভাৱিত সঁজুলিসমূহৰ ব্যৱহাৰত বিতংভাৱে চিন্তা কৰিব পাৰে। • আপোনাৰ স্ব-শিকনৰ বাবে ইণ্টাৰনেট (Internet) ব্যৱহাৰৰ পথ বাছি ল'ব পাৰে।
	আপোনাৰ বিদ্যালয়ত প্ৰযুক্তি ব্যৱহাৰৰ পথ প্ৰদৰ্শন	• আপোনাৰ শিক্ষকসকলক তেখেতসকলৰ স্ব-শিকনৰ বাবে আৰু তেখেতসকলৰ শ্ৰেণীকোঠাত ইণ্টাৰনেট (Internet) ব্যৱহাৰৰ বাবে সহায় কৰা।
সহযোগিতাৰে পথ প্ৰদৰ্শন	অভিভাৱক আৰু বিস্তাৰিত হৈ থকা বিদ্যালয়ৰ সমাজক জড়িতকৰণ	• আপোনাৰ সৈতে ৰাজ্যৰ মূল প্ৰতিস্থানসমূহৰ সৈতে সফল সমন্ধ স্থাপন। • আন বিদ্যালয়সমূহ আৰু বে-চৰকাৰী অনুষ্ঠান, সংগঠনৰ (NGO) সৈতে সহযোগিতাৰে সমন্ধ স্থাপন। • সমাজৰ সংগৎনসমূহ, বিশেষকৈ বিদ্যালয় পৰিচালনা সমিতিৰ (SMC) সৈতে জড়িত হোৱা। • অভিভাৱকসকলৰ সৈতে জড়িত আৰু সহযোগিতাৰে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ শিকনত বিকাশ।

সমল 4ঃ আপোনাৰ শিকন পৰিকল্পনা (Resource 4: Your Learning Plan)

তালিকা আৰু ৪.১ শিকন পৰিকল্পনাৰ

পৰৱৰ্তী শৈক্ষিক বছৰৰ কাৰণে অগ্ৰাধিকাৰ আৰু প্ৰতিশ্ৰুতি (অগ্ৰগতিৰ অন্তৰ্ভুক্তি, উদ্যম য'ত আপুনি জুড়ত, আৰু যিবোৰ বিষয়ত সাফল্য লাভ কৰিছে, যেনে- বিদ্যালয়ৰ স্ব-পুনৰীক্ষণ বা S.D.P লৈ লিখা)।

পৰৱৰ্তী তিনিমাহত মুক্ত শৈক্ষিক সমল সমূহৰ অধ্যয়ন
1. 2. 3.

পৰৱৰ্তী তিনিমাহত মুক্ত শৈক্ষিক সমল সমূহৰ অধ্যয়ন
1. 2. 3. 4. 5.

মই কেনেকৈ অধ্যয়ন আৰু শিকাৰ বাবে সময় স্থিৰ কৰো?

মোৰ পৰিকল্পনাৰ পথটো পাবলৈ কিদৰে শক্তি পাওঁ ?

মই মোৰ পৰিকল্পনাত যিকোনো ক্ষতি হোৱাটো পৰিহাৰ কৰো।

মই গোটসমূহক নিজস্বভাবে কেনেকৈ মূল্যায়ন কৰো।

মই এনে কি ব্যৱস্থা হাতত লওঁ যে অধ্যয়নৰ সঙ্গী বা বিশ্বাসী উপদেষ্টা পাওঁ যিজনে মোক মোৰ শিকনৰ বাবে সহায় আৰু পৰৱৰ্তী পৰিস্থিতিত প্ৰয়োগ কৰিব পাৰো ? কেনেকৈ সঘনে তেখেত সকলৰ লগত কথা পাতিব পাৰো ?

মোৰ শিকনক মই কেনেকৈ মূল্যায়ন কৰিম ?

Additional resources

- National Centre for School Leadership: http://www.nuepa.org/ncsl.html

References/bibliography

Bruner, J. (1996)*The Culture of Education*. London: Harvard University Press.

Gardner, H. (1997) *Leading Minds: An Autonomyof Leadership*. London: HarperCollins.

Lave, J. and Wenger, E. (1991)*Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*.New York, NY: Cambridge University Press.

MacBeath, J. (1998) *Effective School Leadership: Responding to Change*. London: Paul Collins.

MacBeath, J. and Myers, K.(1999) *Effective School Leaders: How to Evaluate and Improve Your Practice*. Harlow: Pearson.

Shulman, L.S. and Shulman, J.H. (2007) 'How and what teachers learn: a shifting perspective', *Journal of Curriculum Studies*,vol. 36, no. 2, pp. 257–71. Available from: http://www.peaunesco.com.br/encontro2013/SHULMAN_How%20and%20What%20Teachers%20Learn_(JrCurriculumStudies_2004).pdf (accessed 27 January 2015).

Tyagi, R.S. (2011) *Academic Supervision in Secondary Schools: School-based Approach for Quality Management*. New Delhi: NUPEA.

Wenger, E. (1998)*Communities of Practice: Learning, Meaning and Identity*. New York, NY: Cambridge University Press.

Acknowledgements

Except for third party materials and otherwise stated below, this content is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike licence (http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/). The material acknowledged below is Proprietary and used under licence for this project, and not subject to the Creative Commons Licence. This means that this material may only be used unadapted within the TESS-India project and not in any subsequent OER versions. This includes the use of the TESS-India, OU and UKAID logos.

Grateful acknowledgement is made to the following sources for permission to reproduce the material in this unit:

Table 1: adapted from: Gardner, H. (1997) *Leading Minds: An Autonomy of Leadership*. London: HarperCollins.

Table 2: adapted from Shulman, L.S. and Shulman, J.H. (2007) 'How and what teachers learn: a shifting perspective', *Journal of Curriculum Studies*, vol. 36, no. 2, pp. 257–71.

Table R2.1: adapted from: MacBeath, J. and Myers, K. (1999) *Effective School Leaders: How to Evaluate and Improve Your Practice*. Harlow: Pearson.

Every effort has been made to contact copyright owners. If any have been inadvertently overlooked the publishers will be pleased to make the necessary arrangements at the first opportunity.

Video (including video stills): thanks are extended to the teacher educators, headteachers, teachers and students across India who worked with The Open University in the productions.